

IZHAJA MESEČNO — CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN
NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 7

ŠTEV. 11-12

NOVEMBER-DECEMBER 1936

LETO XV

XXXVII. redni občni zbor Prosvetne zveze v Ljubljani, dne 5. novembra 1936

Nagovor predsednika.

Visoko spoštovani zbor!

Pričenjam 37. redni občni zbor PZ, 2. po njeni obnovitvi. Občni zbor je bil pravilno sklican in je po pravilih sklepčen. Vse delegate društva, ki so udje PZ, pristrčno pozdravljam.

Spoštovani zbor! V imenu nas vseh pozdravljam navzočne zastopnike oblasti in organizacij.

Ob tej priložnosti se kr. hanski upravi najtopleje zahvaljujem za pomoč in podporo pri organiziranju gospodarskih predavanj in tečajev v okviru prosvetnih društev in jo prosim nadaljnje naklonjenosti.

Pozdravljam g. dr. A. Zupana, zastopnika prevzvišenega g. ljubljanskega škofa. Prevzvišeni je pravkar izdal pravila slovenske KA. PZ bo v svojem delokrogu zmeraj sodelovala za versko-moralno okrepitev naroda.

Pozdravljam predsednika KA dr. Stanka Žitka.

Pozdravljam zastopnika Slov. kat. starešinstva, g. dekana tehn. fakultete dr. Gosarja. Akademsko starešinstvo prosim za sodelovanje pri prosvetnem delu v okviru načrta, ki ga bo odbor PZ v kratkem predložil.

Pozdravljam zastopnika Prosvetnega društva v Beogradu, g. dr. Bizjaka.

Ko smo pozdravili navzočne predstavnike oblasti in goste, prosim občni zbor, da sklene naslednje brzajavne pozdrave.

1. Nj. Vel. kralj Peter, Beograd. — Občni zbor PZ v Ljubljani Vaše Veličanstvo najspoštljiveje pozdravlja in izraža globoko vdanost in zvestobo.

2. Nj. Vis. knez namestnik Pavle, Beograd. — Občni zbor PZ v Ljubljani izraža Vašemu Visočanstvu globoko vdanost in želi Vašemu delu božjega blagoslova.

3. Nj. Vis. princ Andrej, Beograd. — Zbor PZ v Ljubljani svojega visokega pokrovitelja najspoštljiveje pozdravlja.

4. Minister dr. Anton Korošec, Beograd. — Občni zbor PZ v Ljubljani spoštljivo in pristrčno pozdravlja obnovitelja in čast. predsednika Zveze.

5. Prevzvišeni nadškof dr. Jeglič, Stična. — Občni zbor PZ v Ljubljani se hvaležno spominja Vašega dela za katoliško prosveto in Vas najspoštljiveje pozdravlja.

Spoštovani zborovalci!

Preden začnemo obravnavati, kar dnevni red obsega, mi dovolite nekaj besed za uvod.

Dobrih 15 mesecev je minulo, kar je bila PZ obnovljena, dobro leto, kar je

občni zbor sedanjemu odboru izročil vodstvo Zveze. Danes daje odbor račun o svojem poslovanju. Bodite mu strogi pa pravični presojevalci. Ne bom segal naprej in povzemal tega, kar bodo poročali posamezni odborniki, rad pa bi obrnil vaš pogled na naloge, ki jih bo morala PZ zagrabit v prihodnjem letu, da se prosvetno delo poživí in smotrno uredi.

Na dnevnem redu današnjega občnega zbora je pod št. 5. sprememba ali boljše dopolnitev pravil. Zakaj ta predlog? Zgolj zato, da bi odbor PZ lahko vso svojo skrb obrnil na prosvetne zadeve. Vprašanje gospodarskega značaja pa naj bi reševal poseben odsek, ki ga občni zbor za to izvoli in pooblasti. Imeli smo preteklo leto štiričlanski gospodarski sosvet, ki je gospodarska vprašanja pretresal in odboru dajal nasvete, za kar smo mu hvaležni. Toda sklepati ni mogel, ker ni imel potrebnega pooblastila. Tako je moral odbor na svojih tedenskih sejah vsa ta vprašanja sam reševati in o njih sklepati. To pa je vzelo mnogo, mnogo časa. Odbor torej želi, ne sosvet ali odsek, ki ga sam postavi, pa nanj ne more prenesti odločevalne moči, ampak odsek, ki ga **občni zbor** pooblasti, da sklepa in odloča o gospodarskih vprašanjih. Ne bojazen pred odgovornostjo, marveč skrb za prosvetno delo je navdihnila ta predlog, o katerem boste kasneje sklepali.

Na koncu naznanila občnega zbora v Vestniku Prosvetne zveze stoji, da ima na občnem zboru po en glas tudi vsak predsednik prosvetnega okrožja. Prosvetna okrožja se bodo morala v prihodnjem poslovnem letu obnoviti. Le po njih je mogoče doseči tesnejši stik središča s posameznimi društvi. Okrožni odbori se bodo shajali vsak mesec k sejам, predsedniki ali pooblaščenec okrožnih odborov pa prihajali vsaj po trikrat na leto k sejам z glavnim odborom v Ljubljani. Ena seja se bo nemara mogla vršiti ob Zvezinem občnem zboru. Tako se bo ustvarila živa vez med središčem in društvi: odbor PZ bo neposredno spoznaval delo in potrebe društev in mogel potrebam in željam čim bolj

ustrezati. Na skupnih sejah odbora PZ in zastopnikov prosvetnih okrožij se bo dalo tudi s pridom razpravljati o vprašanjih, ki delajo ali utegnejo delati ponekod težave, n. pr. o odsekih v društvih, o dekliskih krožkih, o odnosu prosvetnih društev do katoliške akcije in še mnogo drugih, ki se dajo uspešno rešiti samó, če se posluša utrip življenja in upoštevajo dejanske razmere.

Naposled še omenim, da bo Vestnik Prosvetnih zvez prinašal čim več gradiva za predavanja, bodisi v obliki izdelanih predavanj ali pa v obliki osnutkov z opozorilom na lahko dosegljive pripomočke.

Ako se vse to izvrši, se bo v novem poslovnem letu naredil dober korak naprej. Izvršilo pa se bo, če bo novi osrednji odbor, okrožne in društvene odbore gnala močna volja in jih bo vezalo složno delo.

Sedaj pa, spoštovani zborovalci, pristopimo k dnevnemu redu!

Pozdrav predsednika KA dr. S. Žitka.

Pozdravljam vas kot zastopnik Katoliške akcije. Pred kratkim so bila objavljena v Škofijskem listu pravila slovenske Katoliške akcije. Res je trajalo precej časa, preden smo dobili ta pravila, toda KA je kot organizacija nova cerkvena ustanova. Pri nas je katoliško organizacijsko življenje zelo razgibano. Zato je bilo toliko težje najti pravo pot — to so pravila — za udejstvovanje Katoliške akcije.

V kratkem bodo sledila nadaljnja potrebna navodila in bo treba takoj začeti z vztrajnim, tihim delom, ki vsaj od začetka v javnosti niti ne bo opazno. Če se pa bodo upoštevala načela, ki jih vsebujejo objavljena pravila, smo lahko prepričani, da bo SKA imela kmalu zelo vidne uspehe.

Zaradi razdelitve dela bodo mogoče od začetka nastale težave; vendar sem prepričan, da bo to kmalu urejeno, ker ravno pravilna delitev dela organizacijsko življenje poenostavi ter ga ne komplicira.

Prosvetna zveza naj bo šola našega naroda. Naj skrbi, da bo imelo naše

ljudstvo čim širšo izobrazbo in obzorje. KA pa bodi torišče za udejstvovanje in uveljavljanje našega katoličanstva.

Pravila SKA pa predvidevajo tudi, da se ravno naša prosvetna društva prilegnejo in priključijo v enotno fronto KA kot pomožne sile. Prepričan sem, da bodo naša Prosvetna zveza in vsa naša prosvetna društva bila vedno važen opornik za delo KA. Zato želim, da bi današnji občni zbor imel čim večji uspeh in da bi tvoril zopet velik kamen v tej mogočni kulturni zgradbi slovenskega naroda.

Poročilo centrale.

(Ravn. Vinko Zor)

Naše delo v preteklem letu je bilo predvsem posvečeno obnovitvi prosvetnih društev in poglobitvi njenih članov. 242 društev se je dvignilo iz razvalin k novemu prosvetnemu delu. Le malokatera župnija je danes na področju ljubljanske škofije, kjer ne bi delovalo prosvetno društvo. Kvaren vpliv prosvetnega brezdelja ob nasilnem režimu se je poznal vsepovsod. Miselnost našega človeka je bila zbegana. Treba je bilo sistematičnega dela, da se je zaneslo med naše ljudstvo zopet krščansko mišljenje. Laicism našega časa, ki bi se rad oprostil vseh krščanskih idej, vseh pogledov na svet, v človeka in njegovo življenje, je zašel iz mesta na deželo, zlasti v delavskih krajih. Če kje, potem je bilo treba tukaj širiti krščanske ideje o življenju, o družini, o pojmovanju časne dobrine. Ker je namen prosvetnega društva, krepiti med člani versko zavest, izobraževati ga na temelju nauka o katoliški cerkvi, zlasti še na temeljih krščansko socialnih načel, zato je bilo delo v prosvetnem društvu namenjeno oblikovanju katoliškega človeka v sodobnem življenju. Na tem polju lahko beležimo ugodne uspehe. Marsikatera društva so zastavila plug na globoko in odstranila marksistične pleva iz svojih vrst. Klic našega pokrovitelja in našega nadpastirja, da sme biti član katoliškega prosvetnega društva le tisti, ki mu je

izvrševanje krščanskih dolžnosti glavni cilj in ki ima voljo slediti v vseh vprašanih navodilu katoliške cerkve. Ta klic je našel v naših društvih globok odmev, zlasti pri delu obnovitve. V 150 društvih so se vršila evharistična predavanja, nad 100 je bilo ostalih verskih predavanj, opremljenih z živo besedo, sliko in filmom. Že samo to dejstvo priča, da so naša društva vršila tudi versko važno nalogo.

Drugi namen našega prosvetnega dela je krepiti med člani narodno zavest, umsko in нравno. V najbolj kritični dobi je prosveta tisti življenjski sok, kateri hladi in krepeča človeško družbo. Izobrazba se po vsej pravici imenuje končna vsota vsega, kar je človek prejel dobrega v družini, v šoli, zlasti v šoli življenja. Izobrazba je rast in procvit osebnosti, korenini v notranjosti človeka. Tako je tudi narodna zavest edino pravi plod, ki je zrasel na polju krščanstva. Iz tega vidika je pospeševala PZ pravo narodno zavest, širila pravo izobrazbo krščanskih načel, umsko in нравno. V tem stremljenju je sklicala več anket, ki so obravnavale pereča nar.-obrambna vprašanja, in skušala poživiti Slovensko Stražo. Pod tem vidikom je tudi, kolikor so ji dopuščale okoliščine, pomagala našim bratom onstran meja, našim izseljencem v diaspori (božični knjižni dar — 10 zabojev) in v inozemstvu (v Franciji). Njeno nar. obrambno delo ni kričavo na zunaj, temveč tiho, resno in v okviru krščanske pravljivosti.

Svoje delo je črpala PZ iz dobro preizkušenih virov in studentev prave izobrazbe. **Knjiga** je in ostane glavni vir ljudske prosvete. V ta namen je izpopolnila svojo centralno knjižnico, kjer je bilo na novo vpisanih 1592 knjig; izpopolnila se je predvsem mladinska in slovenska literatura zadnjih let, ko knjižnica ni mogla v redu poslovati. V ta namen je žrtvovala PZ 50.000 Din. Število obiskovalcev centralne knjižnice je bilo 8.878 oseb, katere so si izposodile nad 16.000 knjig. Izdali smo nov imenik knjig na 352 straneh. Sestavil se je nov inventarni imenik, ki je bil potreben v svrhu re-

vizije knjižnice, ki se je po dolgih letih letos temeljito izvršila. Izgubilo se je na podlagi revizijskega poročila 187 knjig, katere so morali izposojevalci plačati; izločilo pa se je do sedaj 55 neprimernih knjig. Izposojevalnina knjig je znašala v preteklem letu nad 50.000 Din. Knjižnico vodi in urejuje knjižničar g. ravn. A. Dokler. Kljub temu, da ta oddelek ne izkazuje finančnega uspeha, pa izkazuje tem lepši moralni in kulturni uspeh. Zlasti je ta knjižnica dobrodošla podeželski inteligenci, ki si za daljšo dobo izposoja iz nje knjige. V bodoči sezoni ima knjižnica v načrtu prirediti za podeželske knjižničarje tečaj in opozoriti zlasti na važno kulturno vzgojno nalogo ljudskih knjižnic. Urediti namerava tudi 10 potovalnih knjižnic. Teodor Roosevelt je izjavil, da je za cerkvijo in šolo ljudska knjižnica najmočnejša pospeševaljica vsega dobrega. Nравne dobrote, ki izhajajo iz trdnό zbrane zbirke dobrih knjig, so neprecenljive. Nobena občina ne more biti za daljši čas brez knjižnice. Bryan sodi, da je ljudska knjižnica tisto žarišče, iz katerega se neprestano širi vpliv na izobrazbo. Zato je ustanovitev ljudske knjižnice najvažnejši dogodek v kateremkoli kraju. To so izjave odličnih sodobnih državnikov.

Zato PZ ni skrbela samo za lastno knjižnico, ampak je bila povsod na mestu, kjer je bilo treba širiti dobro knjigo. Za razširjenje Mohorjeve knjige je založila serijo diapozitivov in priredila nad 20 predavanj o Mohorjevi družbi. Ona je tudi vestna propagatorica dobrega časopisa. Poleg dnevnikov in tednikov pospešuje zlasti stanovske liste. Za fantovsko mladino »Kres«, za dekleta »Vigred«, za splošno članstvo »Naš dom«, za odbornike »Vestnik« in za dijake list »Mentor«, ki se tiska v 1.500 izvodih. Prihodnje leto bo ta list praznoval svoj srebrni jubilej. Lepše se ne bi mogli tega jubileja spomniti, kakor da vsakdo, zlasti naša inteligenca in predvsem profesorji, katerim je zaupana slovenska mladina, opozore mladino na ta list, ki vrši že 24 let važno mentorsko nalogo meščanskošolski in sred-

nješolski mladini. Je to pravi mladinski list, kjer sodeluje poleg starejših vzgojnih pisateljev mladina sama s svojimi prvenci.

Živa beseda se imenuje kot drugi vir izobrazbe. Navajala je društva, da so priredila govorniške tečaje in govorniške vaje. Sama pa se je posluževala žive besede poleg igre na odru pri številnih predavanjih in tečajih. Predavanj z živo besedo je bilo 640 in tečaje 54. Posebne omembe vredno je, da je PZ na pobudo lanskega občnega zbora določila posebnega referenta v osebi gosp. Puša Ludovika za kmetsko gospodarsko vzgojo svojih članov. V ta namen je priredila 17 gospodarskih tečajev s 76 predavanji. Še veselejša slika pa je za tekoče leto, ko je že doslej pripravljenih do 20 gospodarskih tečajev s 580 predavanji. Na teh tečajih nastopijo strokovnjaki, strokovni učitelji, ing. agronomi s kmetijskega oddelka na banski upravi. Velike so žrtve, ki jih doprinaša PZ samo za potnine in za tekoče izdatke za gospodarske tečaje. Zaveda pa se, da s temi tečaji vrši eminentno izobraževalno delo, ko širi gospodarsko zavest, ko širi strokovno izobrazbo med kmetsko mladino, da pogloblja ljubezen do kmetijske grude, do domače vasi in vaše skupnosti. Zaveda se, da s tem delom priklene marsikoga nazaj k zemlji, ko bi drugače moral zapustiti domačo vas in se izseliti.

Važno ponazorevalno sredstvo za predavanja so slike. Poslušalec koncentrirano pojme, ki jih dojme po sluhu in vidu ob priliki takega predavanja. Nepotrebne besede o razlagi se umaknejo, tako da se vsebina zgosti in je sad takih predavanj gotovo obilnejši. PZ je spopolnila svojo bogato zbirko s 1000 novimi diapozitivi iz verskega področja, mladinskega in splošno kulturnega. Na to spopolnitev opozarjamo zlasti one gospode, ki vodijo mladinske in verske organizacije; opozarjamo pa tudi na bogato zbirko slik iz sodobne Rusije, Mehike in Španije. Kitajec pravi, da ena slika nadomesti 1000 besed. Zanimivo je dejstvo, da smo v preteklem poslovnem letu izposodili 757 serij s 26.000 slikami. Ce-

letna naša zbirka obsega sedaj 370 predavanj in povesti. Izdali smo za spopolnitev te zbirke 17.000 Din. Važno delo na tem področju vrši film, vendar pa moramo opozoriti, da ne kaže v vsako društvo vpeljati tega modernega pripomočka. Društvo mora dobro premisliti, preden si nabavi kinoparaturu, kar je združeno z velikimi izdatki. Premisliti mora, če ima primeren lokal, opremljen z električno razsvetljavo in s kabino. Vprašati se mora, če je kino v dotičnem kraju nujno potreben. V slučaju, da v kraju eksistira že kino podjetje, ki kvarno vpliva na življenje župljanov, je pač njegova naloga, da skuša z dobrim filmom to nevarnost odstraniti. V tem slučaju naj zaprosi za koncesijo na kr. bansko upravo, ki bo gotovo društvu pomagala. S kakšnimi težavami je združen dober repertoar kina, lahko spoznamo iz papeževih enciklike, katero je sv. Oče izdal v letošnjem letu. Enciklika je sicer namenjena ameriškim vernikom, ki so morali započeti veliko akcijo proti slabim filmom. Delo ameriške legije dostojnosti je obrodilo obilo uspehov. Produkcija dobrih filmov se je dvignila, nemoralni filmi so skoro izginili. V encikliki *«Vigilanti cura»* gleda sv. Oče problem sodobnega filma z verskega, moralnega, umetniškega, socialnega in vzgojnega stališča. Prav iz teh vidikov moramo soditi film tudi mi. Sveti Oče predlaga, da bi se ustanovile nekatere katoliške komisije za cenzuro filmov, katere naj bi pazile, da bi bil film res kulturn in da ne bo vodil svojih gledalcev v propast. Vse nevarnosti bi bile odstranjene, če bi filmski podjetniki proizvajali le umetniške in vzgojne filme. Ker pa se to doslej ni zgodilo, zato je nujno potrebno, da vsi verniki slovesno obljubijo, da ne bodo gledali slabih filmov. To odločno stališče sv. Očeta bo gotovo rodilo zaželen uspeh, da bomo dobili v kratkem listo ali seznam dobrih filmov, kar bo posebno ustrezno našim društvenim kino podjetjem. Ravno ta okrožnica pa potrjuje, da je bila zlasti pri nas PZ tista, ki si je že leta 1928 postavila slične naloge, ki so označene

v zgornji encikliki. V tem smislu bo tudi v bodoče pazljivo zasledovala razvoj filma pri nas. Za manjše društvene sestanke dobro služi mali društveni kino, za katerega ima PZ na razpolago 150 filmov. Od teh je bilo izposojenih 140, navadnih pa 40. Tudi te vrste aparati so se silno izpopolnili, tako da bi zadostovali za podeželske dvorane. Danes ni v občini ne v Nemčiji, ne v Italiji organizacije brez malega društvenega kina.

Kot nadaljnji vir izobrazbe so tudi poučna potovanja in izleti. Ravno ob takih prilikah se širi spoznanje domače zemlje, naravnih lepot, vzornih podjetij, kulturnih ustanov in kar je ustvaril človeški um. Vsako potovanje in izlet pa mora biti skrbno pripravljen in dobro organiziran. Naši izleti in potovanja ne smejo služiti zabavi, temveč predvsem izobrazbi. Napačno delajo tisti, ki postavijo človeka s tem ali onim prometnim sredstvom v gotov kraj ali mesto, pa mu ne pokažejo dragocenih zakladov umskih proizvodov, ki jih hrani dotično mesto, ali pa mu nudijo priliko samo hitrega brzega pogleda od zunaj. V preteklem letu je PZ priredila običajno romanje na Višarje, ki je bilo že XII., in romanje v Rim ob priliki svetovne razstave katoliškega tiska. Skupna udeležba je znašala 354 oseb. Tudi za bodoče leto ima poleg romanj v programu tudi obisk svetovne razstave v Parizu in udeležbo na kongresu Kristusa Kralja v Poznanju na Poljskem.

Delo odbora. Odbor PZ je imel 52 sej, 4 skupne seje z vsemi odseki in 2 ankete. Predmet, ki se je razpravljal na sejah in anketah, je bil poleg tekočih gospodarskih vprašanj posvečen prosvetnemu delu. Pisarna je sprejela 1702 dopisa, odposlala 2847, poleg tega 720 okrožnic. Odborniki so se redno udeleževali sej, na katerih so podajali poročila iz svojega področja. Živahno je deloval zlasti narodno obrambni referent, dalje referent za kmetско gospodarsko izobrazbo, za vodstvo FO, deklških krožkov in ZLO, ki pa bodo sami podali izčrpna poročila, ker tvorijo avtonomne zveze v okrilju PZ. Referent je tekom pre-

teklega leta obiskal 65 društev ob pri-
liki predavanj. Ob takih obiskih so
se na licu mesta vršili razgovori o pe-
rečih vprašanih ondotnega društva
in o pregledu njihovega dela.

Delo društev. V PZ je včlanjenih,
kakor že omenjeno, 242 društev, ki
štejejo skupno 20.303 člane, moških
članov je 9133, članic 10.932. Odbori
teh društev so imeli 996 sej, tečajev je
bilo v prosvetnih društvih 33, v letu
1935-36 je bilo navadnih predavanj
640, skioptičnih 757, filmskih 123, gle-
daliških predstav je bilo v prosvetnih
domovih 1187, pevski odseki so prire-
dili 164 koncertov, godbeni krožki so
imeli 44 godbenih nastopov, ljudskih
knjižnic je v okviru prosvetnih dru-
štev poslovalo 146, te knjižnice so iz-
posodile v preteklem letu 39.905 knjig,
dočim štejejo knjižnice skupno 49.219
knjig. Podrobno delo se vrši v društvih
v odsekih: tako ima izmed 242 dru-
štev mladeniških odsekov 73, deklj-
ških krožkov 71, ženskih odsekov 11,
dramatičnih 72, godbenih 20, pevskih
62. Delo se vrši v prosvetnih domovih
in cerkvenih dvoranh, katerih je
skupno 110. V zadnjem letu je več
društev nabavilo nove zastave. Naj ne
bo društva brez društvenega prapora,
ki je zunanji znak društvene skupno-
sti in viden simbol društvenih ciljev.
PZ ima več osnutkov za male društve-
ne prapore, ki stanejo od 2000 do 4000
Din. Društvenih zastav je sedaj skup-
no 45, z lastnimi kino aparati razpolaga
6 društev, s skioptikoni 25.

Kljub gospodarski krizi in pomanj-
kanju so bili v poslovnem letu blago-
slovljeni novi prosvetni domovi kot
n. pr. v Predvoru pri Kranju, Kovor-
ju in v nedeljo bo v Kropi. Nekaj pa
jih je sedaj še v delu. Kmalu ne bo
slovenske župnije brez prosvetnega
hrama ali cerkvene dvorane. Edino le
naša metropola Ljubljana ga pogreša.
Najbrže je to najbolj nujna in pereča
zadeva, ki čaka rešitve vsaj sedaj, ko
se bliža 40 letnica PZ. Vse ljubljanske
organizacije so brez dvorane, so brez
skupnega doma, brez domače strehe.
Prav vsled tega se tudi v Ljubljani ne
more prosvetno delo tako razširiti, ka-
kor je zasnovano in kakor bi bilo že-

leti. Pravo življenje v društvih in v
Ljubljani bo zraslo šele takrat, kadar
bodo za vodstvo društev izvežbani vo-
ditelji. PZ je že leta 1930 začela zbi-
rati v ta namen takozvani Jegličev
sklad.

Osnovala je posebno zadrugo
Lastni dom, katere cilj je postaviti
prosvetni dom v Ljubljani. Bili smo že
tik pred uresničitvijo tega načrta, ko
je izbruhnila gospodarska kriza in
nam prečrtala račune. Prisiljen vsled
sedanjih razmer pa je odbor zadruge
zasnoval podrobno delo za zbiralno
akcijo. V načelstvo zadruge so prišli
možje, ki so pripravljeni žrtvovati
vse, da se to delo v bodočem letu iz-
pelje. Napravljen je podroben zbiral-
ni načrt, ki ureja zbiranje prispevkov.
Ker je v interesu društev, da se zgra-
di ta prosvetni dom, ki bo obenem
ljudska visoka šola za naše bodoče
voditelje, zato bomo pač prosili tudi
pomoči pri društvih. Lepše pač ne mo-
remo praznovati prihodnje leto 40 let-
nico PZ, kakor z blagoslovitvijo Je-
gličevega prosvetnega doma v Ljub-
ljani.

Prireditve. Pravi prosvetni prazniki
se lahko imenujejo naše prireditve v
preteklem poslovnem letu. S početkom
junija je agilno društvo v Šmartnem
pri Kranju blagoslovilo svoj prosvetni
prapor, katerega je počastilo 6 društev
z društvenimi zastavami. Cerkveni ob-
red in slavnostni govor je imel pred-
sednik PZ g. prof. dr. F. Lukman. Pro-
slava je izzvenela v spomin 1050 let-
nice smrti sv. Metoda. Ta prosvetni
dan v Šmartnem pri Kranju je zbral
do tisoč prijateljev naše prosvete in
je podžgal novo navdušenje za kato-
liško prosvetno delo. Slična slovesnost
se je vršila 22. junija v St. Juriju pri
Grosupljem, kjer je kumoval novi
društveni zastavi g. ban dr. Marko Na-
tlačen, verski obred pa je izvršil pisa-
telj g. župnik F. S. Finžgar. Društvo
si je ob svoji 25 letnici omislilo dru-
štveno zastavo, ki naj bo po besedah
visokega kuma: simbol vere, simbol
zavesti do slovenske zemlje in simbol
ljubezni do jugoslovanske države.
Tudi te slovesnosti se je udeležilo nad
500 prosvetarjev.

28. in 29. junija je Maribor prazno-

val Slomškove praznike. Ob tej priliki je hitela naša mladina v Maribor, kamor so prišle tudi pestre narodne noše pod vodstvom PZ. Nad 400.000 podpisov je izročil naš častni predsednik, minister g. dr. A. Korošec lavantinskemu škofu s prošnjo, da se postavi škofa Antona Martina Slomška na oltar. Teden za tem pa je bil veličasten prosvetni tabor v Št. Vidu nad Ljubljano, ko je praznovala Blaž Potočnikova čitalnica 70 letnico svojega obstoja in ko smo se spominjali smrti sv. Metoda. Sprevod s kolodvora na igrišče zavoda sv. Stanislava je bil veličasten, na čelu so korakali fanfaristi v narodnih nošah, kmetijski fantje na konjih, dolga vrsta voz in kolesarjev, 50 prosvetnih zastav, nad 500 narodnih noš in do 1000 ostalega občinstva. Veličasten je bil potek službe božje, katero je opravil predsednik PZ, veličasten pa je bil tudi potek prosvetnega tabora, ki ga je vodil g. dr. A. Bajc, na katerem sta govorila gg. Franc Erjavec in prof. dr. Karel Čapuder. — 800 letnice stiškega samostana se je udeležila tudi PZ in društva. Čut hvalnosti do te naše najstarejše prosvetne matice, ki je širila skozi 800 let omiko in prosveto širom Dolenjske, nam je narekoval to udeležbo. Ta prireditvev je ob obletnici Evharističnega kongresa zopet dvignila in podžgala evharistično ljubezen v srcih udeležencev. Slovesnosti se je udeležilo nad 15.000 vernikov.

Največja in izključno prosvetna prireditvev pa je bila 50. avgusta na Jesenicah. Ondotno društvo je slavilo svoje jubileje in zgrnila se je vsa Gorenjska, da se z njim vred veseli lepega praznika. Veličasten sprevod, v katerem je korakalo nad 4000 oseb, med njimi 500 narodnih noš in lepih skupin, je manifestiral svojo ljubezen in svojo vdanost pred našim častnim predsednikom g. dr. A. Korošcem in pred ministrom g. dr. M. Kreckom. Tega slavlja se je udeležil tudi nadškof dr. A. B. Jeglič. Globok zasnovani govor g. dr. J. Basaja in urednika g. Ilije je globoko odjeknil. Kakor svetli sončni žarek pa je bil nastop naše mladine članov fantovskih odsekov in

članice deklških krožkov, ki so nastopili prvič po razpustu z lepimi gimnastičnimi vajami. Ta nastop je bil brez dvoma klic po novi, sveži mladinski organizaciji, ki je in ostane hrbtenica vsega našega prosvetnega dela. Pri letošnjih prireditvah je PZ skušala obuditi ljubezen do narodnih noš in do narodnih šeg. Vršile so se revije narodnih noš, ne pa izbira krasotic, temveč javna ocena najstarejših oblek, ki segajo nekatere nazaj v 17. stoletje. Danes, ko se vzbuja in obnavlja misel za narodne noše, je gotovo potrebno, da na živih zgledih pokažemo, katera je pristna narodna noša, katera pa ne. Na dveh prireditvah so nastopili tudi »štehovalci«. Ob tem lepem nastopu se je zanimanje za narodne tradicije pomnožilo. Štehanje samo na sebi zahteva izvežbanega štehalca, izvežbanega konja, zato ni čuda, da se je zlasti naša kmečka mladina oklenila tega obreda, ki je najbrže ostanek še srednjeveških viteških iger.

Smernice za bodoče delo. Čas, v katerem živimo, nam sam narekuje naše bodoče delo. Ne smemo preslišati klika sv. Očeta, ne smemo prezreti gorečih cerkva in samostanov v Španiji, temveč začeti moramo sistematičen boj proti komunizmu in boljšeizmu, ki je največji sodoben sovražnik naše vere. Za ta boj je treba izvežbati borce-voditelje. Sestavljen je program socialnih tečajev, kateri naj bi se vršili povsod tam, kjer je večina članov delavskega sloja. Za take so se že prijavili člani v Preski, na Ježici, v Trbovljah in Vavti vasi na Dolenjskem, za celo Belokrajino je predviden tak tečaj v decembru v Črnomlju. Nekaj predavanj na takih tečajih je opremljenih tudi s skioptičnimi slikami, na primer »Sodobna Španija v besedi in sliki«, »Pogled v Rusijo«, »Preganjanje krščanstva v Mehiki«. Ne le živa beseda, temveč tudi film in slika bodo služili v boju proti komunizmu. Slično delo bodo vršili fantovski odseki na svojih debatnih večerih o komunizmu in tudi deklški krožki. Vsi ti bodo pa polagali iz te tvarine tudi izpite pri prosvetnih tekmah. Noben odsek se ne bo mogel izgovarjati, da ni

bil obveščen o stvarini in da ni dobil smernic in navodil za delo. K akciji proti boljševizmu je treba pritegniti tudi Ljudski oder, ki bo izdal socialno igro pisatelja F. S. Finžgarja "Nova zapoved". Vedno je aktualna igra istega pisatelja "Vse naše". Tudi nadaljnja socialna igra "S. Annunziata" je v delu. Opozarjamo dalje na nove kolekcije skiptičnih slik za mladino in na serije verske vsebine, ki bodo dobrodošle zlasti duhovščini pri shodih ali pri pouku v šoli.

Delo obnovitve izobraževalnih in prosvetnih društev je za nami, zato pride v prihodnjem letu na vrsto organizacija dekanjskih odborov, kakor določuje 151. člen našega Poslovnika. Predsedniki dekanjskih odborov bodo povabljeni na skupne seje četrtletno ali na vsaka 2 meseca.

Tretja naša naloga pa bo izvesti zbiralno akcijo za centralni prosvetni dom. Ne moremo izvesti naših načrtov, dokler nimamo lastnega doma, ne moremo izvežbati naših voditeljev, naših socialnih in kulturnih delavcev brez daljših tečajev. Zato bo pravo življenje po naših društvih zraslo šele takrat, kadar bodo za vodstvo društev izvežbani voditelji. Od prosvetnega doma v Ljubljani ne bo imela korist samo Ljubljana, temveč vsa društva.

Poročila referenta za radio

(G. Miloš Stare)

Od lanskega občnega zbora se je med letom razmerje Prosvetne zveze do Radijske postaje zopet uredilo in je zopet stopila v življenje pogodba, sklenjena med PZ in ministrstvom pošte in telegrafa z dne 4. febr. 1928.

Kakor vam je znano, je PZ na podlagi te pogodbe dobila za 15 let v upravo radijsko oddajno postajo v Ljubljani. Ob razpustu PZ pa Radijska postaja ni kljub zahtevam pripadla imovini PZ, ampak je bil od države postavljen poseben komisariat, ki je brez PZ upravljal radijsko postajo. Ni bila upoštevana niti terjatev PZ napram postaji, ki je znašala preko 1 milijon dinarjev, kateri znesek je mo-

rala PZ vložiti v postajo v prvih letih, ko dohodki niso znašali toliko, da bi krili režijo in programske stroške. Pred razpustom pa je PZ spričo porasta naročnikov in pametne gospodarske uprave postaje uredila razmere v toliko, da je že odplačevala ne le obresti, ampak tudi glavnico. Komisariat, ki je bil postavljen ob razpustu PZ, je plačal obresti le za četrto leto, pozneje pa ni plačeval niti obresti niti glavnice, tako da je morala PZ, odnosno njen pravni naslednik škofijski ordinariat, vložiti tožbo proti erarju za terjatev napram postaji. Predno pa je bila pravda končana, so se razmere v toliko spremenile, da je bil prejšnji komisariat odstavljen in ob koncu leta 1935 vzpostavljeni PZ vrnjene vse njene pravice in postavljena v veljavo pogodba od dne 4. II. 1928.

Radi tega, ker komisariat, ki je upravljal postajo za časa razpuščene PZ, ni plačeval niti obresti, je narasla terjatev PZ na 1.596.440.— Din in je toliko znašala v začetku januarja leta 1936, ko je PZ zopet prevzela v upravo radijsko postajo. Terjatev je od časa, ko je bila PZ razpuščena, pa do tedaj, ko ji je bila postaja vrnjena, narasla za preko 700.000.— Din radi tega, ker je komisariat opustil plačilo obresti in je bil osporavan celo obstoj terjatve. V pojasnilo moram navesti še to, da je ta terjatev obstojala po večini iz posojil naših denarnih zavodov PZ za radijsko postajo, tako da denar, za katerega se je PZ borila, niti ni bil njen in bi bila tako dvojno oškodovana, če se ne bi razmere spremenile v njen prid.

Ob zopetnem prevzemu radijske postaje v januarju leta 1936 je PZ upravo postaje postavila na novo bazo s tem, da je upravo postaje prenesla iz odbora PZ na upravni odbor postaje, ki je bil osnovan v ta namen. Radijska postaja je danes namreč že tolikošen upravni in organizacijski aparat, da bi bil glavni odbor PZ preobremenjen z upravo postaje, če bi moral sam imeti v rokah vodstvo postaje. Radi tega je PZ poverila upravo postaje upravnemu odboru, katerega tvorijo: univ. prof. ing. Mario Osana kot teh-

nični vodja: prof. France Koblar, programski vodja, ter Miloš Stare kot zastopnik in odbornik PZ za upravno vodstvo. Ta odbor je na svojih tedenskih sejah razpravljajal o tekočih zadevah. Poleg tega je bil vod vodstvom prof. Koblarja osnovan poseben programski odsek, ki je tudi na svojih tedenskih sejah skrbel za program postaje. V tem odboru je referent za predavanja ravnatelj PZ g. Vinko Zor, glasbeni referent dr. Dolinar, sodelujejo pa v njem še prof. Niko Kuret, ing. Pengov Ivan, tajnik postaje ing. Sodja ter dirigent radijskega orkestra.

To je v glavnem struktura uprave in vodstva programskega odseka naše radijske postaje. PZ se je tako pri sestavi uprave in vodstva programa zavedala, da je radijska postaja last celokupnega slovenskega naroda in da morajo iz nje izginiti sleherni politični spori ali izrabljanje postaje v politične namene. Da je v tem oziru zadela pravo pot, je razvidno iz tega, da je ravno spričo velikega napredka v programu število radijskih abonementov takoj v prvem letu, ko jo je zopet dobila v upravo PZ, naraslo tako, kot sorazmerno poprej še v nobenem letu. V gospodarskem oziru je uprava postaje skušala skrbeti za to, da se čim prej uredi dolg, ki ga ima pri PZ, vendar je morala na drugi strani skrbeti za to, da pri tem ne trpi kvaliteta programa, ki je duša cele radijske postaje in o katerem moramo priznati, da se je pod vodstvom prof. Koblarja dvignil na višino, ki prekaša prejšnja leta. Pa kljub temu je uprava s štednjo in prizadevanjem skrbela za to, da je v redu odplačevala vse obresti in tudi del glavnice, tako da se je v teh 10 mesecih znižal dolg za preko 400 tisoč dinarjev.

To bi bilo v kratkih potezih poročilo o delovanju radijske postaje. Zdi se mi, da bi bilo nepotrebno, če bi vam statistično s ševilkami dokazoval, koliko je bilo predavanj te ali one vrste, koliko je bilo koncertov, jezikovnih tečajev, propagandnih prireditev, prenosov iz dežele in drugih važnejših dogodkov v postaji. Vse to bi to poročilo preveč razvleklo, na drugi strani pa

so te stvari vsakemu, ki se za življenje in delo naše postaje zanima, več ali manj znane.

Skušal sem vam podati le v glavnem sliko razmerja PZ do postaje, prosim vas pa, da po svojih močeh sodelujete za prosep radijske postaje s tem, da propagirate pridobivanje novih naročnikov, na drugi strani pa je postaja pripravljena upoštevati vsako pošteno in dobrohotno kritiko. Ne zadostuje namreč samo prizadevanje uprave in zlasti programskega vodstva naše postaje, da se njen ugled dviga, ampak je treba res sodelovanja vseh, ker je delo v naših malih razmerah včasih težavno, zlasti še, ker so še vedno nekateri, ki smatrajo, da je radijska postaja tudi eno političnih sredstev za naše medsebojne spore.

Končno je pozval g. Stare, da vsak po svojih močeh podpira delovanje radijske postaje, ker je last celokupnega naroda in moramo vsi skrbeti za njen napredek in razvoj.

Poročilo Zveze fantovskih odsekov

(Prof. dr. Karol Capuder)

Delo v preteklem poslovnem letu je imelo za glavni cilj upostaviti fantovsko organizacijo, ki je bila obenem z razpustom Prosvetnih zvez ukinjena in je živela le še v okrilju Fantovske katoliške akcije in fantovskih Marijinih družb. Delo je prevzel v glavnem isti odbor, ki je bil ob razpustu Prosvetne zveze. Sestavil je začasna pravila in poslovnik ZFO. Nato je izdelal načrt za poslovno leto 1955-56. Pozval je prosvetna društva, naj ustanove povsod fantovske odseke. S tem ustanavljanjem pa so se pojavile obenem že tudi težave. Bilo je nekaj pomislekov glede ustanovitve fantovskih odsekov, češ da je že tu fantovska KA ali Marijina družba, da ni treba dveh organizacij, saj je že z eno preveč dela, da fantovski odseki Prosvetnih društev premalo gledajo na versko vzgojo in le preveč na prosveto in šport, da mora fantovska organizacija biti enotna (danes se govori, ali se je govorilo včeraj o enotnem sistemu), da se more v Marijini družbi vse de-

lati itd. Te in podobne pomisleke je moralo Vodstvo ZFO stalno pobijati in jih mora še danes pobijati; opozarjam na popolnoma neinformativen članek č. g. svetnika J. Kalana v "Vzajemnosti". Tam se govori, da mi prave fantovske organizacije nimamo ali je menda sploh imeli nismo. Če bi ta trditve držala, potem bi se morali sploh čuditi, da danes sploh še tu zborujemo. Zdi se mi potrebno, da tu na občnem zboru PZ, ki je bila mati Orlovске organizacije in za tem ZFO in je tudi danes po svoji obnovitvi dobra mati te ZFO, poudarim dejstvo, da imamo mi že 30 let fantovsko organizacijo, ki je bila zgled fantovske organizacije Čeho-slovakov in Hrvatov in je bila naš ponos pred svetom in naša moč doma, tista moč, ki se ni strla in uničila tudi v viharjih 6 let. Dobro pa se pri tem zavedamo, da je vsaka organizacija človeško delo in da ima kot tako svoje napake. Zato pa naj tisti, ki jim je do tega, da naša fantovska organizacija napreduje, pristopijo k delu v njej.

Kljub tem nasprotovanjem je odbor Zveze fantovskih odsekov vztrajno delal na organizaciji. Koncem novembra se je vršil 5 dnevni tečaj za fante. Prijavilo se je nad 70 udeležencev. Težave so bile s prostori za ta tečaj. Treba je bilo izprazniti telovadnico v Vzajemni zavarovalnici, kamor so se med tem priselila druga društva. Posebno zahvalo smo dolžni načelstvu Vzajemne zavarovalnice in uvidevnosti prizadetih društev, da se je ta krasni prostor zopet vrnil svojemu prvotnemu namenu. Predavanja in neke vrste duhovne vaje pod vodstvom č. g. duh. voditelja kateheta Žagarja so se vršile v kapelici Vzajemne zavarovalnice, prenočišče pa se je za tečajnike priredilo v še nedovršenem Vajeniškem domu. Ta tečaj je fante precej razgibal. Važno je bilo vprašanje, kako naj se poskrbi za telesno vzgojo fantov. Tu se je našel izhod s pomočjo športnega kluba Planine, čigar odbor je preskrbel vse, kar je za telesno vzgojo potrebno. Zveza fantovskih odsekov je izdajala navodila za delo v fantovskih odsekih v tiskanih. Dopolnilni odborni-

kom fantovskih odsekov in v posebnih okrožnicah. Tvarino za tekme je pa izdala v dveh brošuricah. Takoj s početka se je tudi obnovila zveza z Mariborom in se je na skupnem sestanku obeh odborov Zveze fantovskih odsekov sklenilo, naj bo fantovska organizacija enotna, ter se je v ta namen iz obeh odborov sestavil izvršilni odbor Slovenske fantovske zveze, ki je imel svoje redne seje. Ta izvršilni odbor je priredil tudi 21. in 22. VIII. 1956 vodstveni tečaj v Celju pri Sv. Jožefu, na katerem je sestavil delovni načrt Slovenske fantovske zveze za poslovno leto 1956-57.

Posebni prireditelji Zveze fantovskih odsekov v preteklem letu ni imela. Sodelovala je pri Slomškovih dnevih in pri stiški proslavi. Omenil bi v tej zvezi tudi nastop športnega kluba Planine začetkom septembra v Ljubljani na Stadionu.

V mednarodne stike je stopila Zveza fantovskih odsekov po svojih odposlancih ob priliki telovadnih nastopov katoliških telovadcev na Dunaju.

Načrt dela za 1956-57 obsega izgraditev organizacije. Zato je dobil odbor, izvoljen na zvezinem svetu dne 11. oktobra 1956 v Ljubljani (predsednik dr. Stanko Žitko, tajnik Ignac Zelenik, blagajnik M. Bergant, odborniki: dr. Gregor Žerjav, duhovni voditelj, določen od prevz. g. knezoškofa, za vzgojo: dr. K. Capuder, prosveta; Iv. Kermavner, šport; Franc Pernišek, organizacija; Vl. Žitko, naraščaj; Ivan Martelanc, tisk) nalogo, naj izdela pravila za odseke in Zvezo in naj poskrbi za novi kraj. Kraj za telesne vaje je bil že prej določen. Organizirajo naj se odseki povsod kot samostojne edinice, uredi naj se okrožja, naslonjene v glavnem na dekanije, podzveze za pokrajine in Zveza za državo. Organizacija naj v svojem delu obseže celotno vzgojo in izobrazbo tako versko in umsko, kakor tudi telesno. V ta namen je že izdelan program za versko in umsko vzgojo (duhovne vaje, prazniki, pogosto sv. obhajilo), za izobrazbo (Boljševiki in mi, Naša občina, prosvetne tekme), za naraščaj (jatu sistem, prva pomoč, prvi

izpit, obljava), za telesno vzgojo (redovne in proste vaje, orodje, sportne panoge, splošne, okrožne in zvezine tekme). Izdelan je program za nastope v letih 1957 in 1958.

Leto 1956/57 je namenjeno zbiranju naših vrst in njih pregledu, leto 1958 kot 30 letnica krsta naše stare organizacije pa naj da velik nastop slovenske katoliške mladine z geslom

Zgrinjajo se vrste naše.

Poročilo Vodstva dekliških krožkov.

(Predsednica Marica Pogačnikova.)

V prvem letu po obnovitvi dekliških krožkov Prosvetne zveze ne moremo govoriti glede poslovanja o pravem rednem delu, ker smo povsod čutili začetne težave. Vendar lahko z optimizmom gledamo v bodoče leto.

Namen krožkov je, da se vzgajajo dekleta v požrtvovalne žene, matere in gospodinje, da se odvrčajo od slabe družbe, da najdejo oporo med dekleti in da se jim nudi prepotrebna izobrazba.

Predvsem naj krožki vrše kulturni apostolat K.A.

Naj na kratko podam poročilo.

V začetku poslovnega leta se je prijavilo okrog 70 krožkov, danes jih je okoli 110.

Vodstvo je pripravilo 2. in 3. novembra lanskega leta dvodnevni tečaj za voditeljice krožkov z namenom, da jih uvede v prosvetno delo. Glavne točke so bile: o narodni pesmi, o ljudskem odru, o metodi predavanja, o evharističnem kongresu. Večji del tečaja je bil posvečen gimnastici, katero je vodil g. profesor Dobovšek. Udeležba tečaja je bila proti pričakovanju dobra — prišlo je 120 zastopnic raznih krožkov.

Odbor je imel tedensko seje, na katerih se je poleg tekočega predvsem pripravljala tvarina za okrožnice, ki jih je odposiljalo vodstvo posameznim krožkom. Vsebinska teh okrožnic je bila verska, kulturna, iz domače literature, gospodinjska in vzgojna.

Okrožnice pošiljamo tudi krožkom mariborske škofije. Ob priliki Slomškovih dni smo si prizadevale, da bi

se osnovala v Mariboru slična centrala dekliških krožkov kot je v Ljubljani, toda žalibog nam ni uspelo.

V maju in juniju je VDK izvršilo revizijo posameznih krožkov. Sklicale smo sestanke zastopnic v večje kraje, kjer smo potem ustanovile okrožja, in sicer v Ljubljani, na Vrhniki, Rakeku, v Trebnjem, Novem mestu, Črnomlju, Šmartnem pri Litiji, na Jesenicah, v Radovljici, Škofji Loki, Boh. Bistrici in Trzinu. Kamniško okrožje s sedežem v Grobljah so pa dekleta sama ustanovila že 26. januarja t. l., tako da je doslej ustanovljenih 15 okrožij. Ostala bomo skušale tekom prihodnjega poslovnega leta še ustanoviti. Obenem so bili izvoljeni okrožni odbori, kateri naj pospešujejo medsebojne stike in vodijo kontrolo. Na teh revizijah smo opazile pri mnogih krožkih zelo veliko delavnost in navdušenje za prosvetno delo. Poudarjale smo pa, naj dekleta skrbijo predvsem za naraščaj in — če le mogoče — ustanove, kjer ga še nimajo — krožek mladenk in gojenk.

V imenu vodstva se obračam na društvene odbore, da poskrbe, da razne prireditve ne bodo ovirale sestankov in rednega dela v krožkih.

Dekliški krožki so se udeležili Slomškovih dni v Mariboru, v zelo obilnem številu tiških dni, 70 letnice Blaž Potočnikove čitalnice v Št. Vidu in dr. Krekove proslave na Jesenicah.

Materialno nas je podpirala Prosvetna zveza, kateri na tem mestu izrekam v imenu vseh krožkov najtoplejšo zahvalo.

*

Tvarina bodočih okrožnic je razdeljena na 4 področja: versko-vzgojna, vzgojna, gospodinjska in zdravstvena. Iz teh predavanj se bodo v maju in juniju vršile tekme. Obenem pripravljamo sličen tečaj kot lansko leto v dneh 14. in 15. novembra za zastopnice krožkov, na katerem bomo obravnavale sledeče teme: verska poglobitev pri prosvetnem delu, petje, socialno vprašanje, dobro čtivo, narodni običaji, prva pomoč in ženska higiena. V soboto zvečer bomo priredile tudi vzoren dekliški večer. Tri ure mislimo

posvetiti gimnastiki in 1 uro praktičnemu rajanju.

*

Dekliški prazniki so tile:

Praznik Kristusa Kralja, praznik Brezmadežne, Marijino Oznanjenje (glavni praznik), Devica Orleanška. Te dneve bodo, kot lansko leto, praznovali krožki s skupno sv. mašo in skupnim sv. obhajilom. — Glasilo dekliških krožkov je naša Vigred.

Poročilo Slov. kršč. ženske zveze.

(Ga. Golobova.)

Predavanja. Večje število predavanj je Zveza priredila po ženskih in dekliških odsekih.

Zdravstveni tečaji. Zdravstveni tečaji so bili na Dobrovi, v Dobu, Stični, Ljubljani-Št. Peter.

Gospodinjski tečaji. Gospodinjski tečaj se je pričel 1. oktobra v Boh. Bistrici, 5. novembra v Radečah pri Zid. mostu. Tečaji so 10tedenski; v vsakem je 16 deklet.

Prosvetno organizatorični tečaj je bil v januarju in sicer štiri večere po dve uri.

Tak program ima ženska zveza tudi za bodoče leto.

»Vigred«.

Vigred, ženski list, je glasilo slovenskega katoliškega ženstva. Žalibog je pa še mnogo naših katoliških žensk in deklet, ki so naročene na ženske liste, katerih vsebina čestokrat ni v skladu s katoliškim načeli. Želeti bi bilo, da naša katoliška prosvetna društva poskrbe, da bi v tem pogledu bilo več jasnosti.

Poročilo Zveze Ljudskih odrov.

(G. J. Moder.)

Zveza ljud. odrov, nekdanji Ljudski oder, je vstala k novemu življenju po razpustu PZ s sestankom 28. avgusta 1935. Odtlej je imela osem sej, od katerih padejo štiri v dobo od lanskega do letošnjega običnega zbora PZ.

Dr. Česniku je sledil kot predsednik odseka PZ sestavljalec tega poročila,

v odboru pa so bili še: dr. Česnik, Nar-te Velikonja, prof. Koblar, Miloš Stare, ravnatelj Zor, kot tajnik pa je fungiral dr. Fr. Bajc. Skoraj vsi imenovani gospodje pa so drugod čez glavo zaposleni, odtod majhno število sej in pa dejstvo, da je vse delo Zveze ležalo na predsedniku in tajniku, ki jima je pomagal še vodja posvetovalnice za ljudske odre. Delo bo zanaprej pri tolikšnem pomanjkanju delavcev skrajno težavno.

Zveza ljudskih odrov naj bi bila v okviru PZ kot njen odsek matica vseh naših ljudskih odrov. Zato je njen novi naziv, ki ga nosi po sklepu z dne 7. oktobra 1935 namesto starega nedoločnega Ljudskega odra, popolnoma upravičen. Šele proti koncu poslovnega leta, na seji 18. septembra t. l., se je moglo načeti vprašanje, kako naj se ta odsek PZ trdnjeje organizira. Izdelala so se pač pravila, ki naj bi veljala interno in ki bi se na njih podlagi moglo razvijati smotrno delo Zveze, vendar smo morali ugotoviti, da bodo pravila in lepi načrti iluzorni toliko časa, dokler ne bo za delo v Zvezi dovolj sposobnih in poiztrgovalnih delavcev. Po dosedanjih izkušnjah sodeč o delovanju Zveze v smislu teh pravil zaenkrat pač ne more biti še govora, ostalo bo le pri referentu za ljudske odre v odboru PZ, on bo tvoril in predstavljal tisto, kar se imenuje z lepim nazivom Zveza ljudskih odrov. Pomagal mu bo honorarni nastavljeni vodja posvetovalnice za ljudske odre.

V delokrog Zveze ljudskih odrov spadajo — ako navedem § 5 njenih pravil: publikacije, posvetovalnica za ljudske odre, izposojevalnica iger, garderobe in rekvizitov, tečaji za igralce in igrske vodje, nato pa še: obiski, osrednja strokovna knjižnica, razstave ter zbiranje materialnih sredstev za kritje stroškov: članarina, dohodki od prireditvev, prispevki, podpore. Naposled pa spada v delokrog Zveze še igrska družina Ljudski oder.

Kot publikacija Zveze je izhajalo njeno glasilo Ljudski oder s posebno prilogo Vestnik Zveze ljudskih odrov na platnicah. To revijo izdaja

in financira sicer Založba ljudskih iger, a je v celoti na razpolago smer-nicam in nalogam Zveze. Hkrati z re-vijo se je nadaljevala vrsta Ljudskih iger, ki bodo dosegle letos že 20. zve-zek, med tem ko je revija stopila v svoj četrty letnik. Založba ljudskih iger se pri izdajanju teh publikacij bori s stalnimi gmotnimi težavami, ker je število naročnikov prenizko. Zveza je zato sklenila, da predloži današnjemu občnemu zboru predlog, da je naročanje vsaj enega izvoda teh iz-danj (revije Ljudski oder, in štirih iger) za letnih 60 Din za vsak oder, ki je sam ali po svojem društvu včla-njen v PZ, obvezno. Edino to pomeni rešitev teh publikacij, glede katerih je danes sodba edina, da so nam nujno potrebne.

Silno važna naprava, ki jo je Zveza uvedla že lani, a jo je morala zaradi pomanjkanja denarja ukiniti, toda je letos na jesen spet oživela, je Posve-tovalnica za ljudske odre. V Nemčiji in Avstriji je organizirala take posve-tovalnice kot državne ustanove pro-svetna oblast. Pri nas tako kmalu do tega ne bomo prišli. Kako potrebna je taka posvetovalnica, lahko pove urednik Založbe ljudskih iger, ki je moral pred ustanovitvijo te posveto-valnice stalno reševati brez števila prošenj za nasvete glede izbire iger, njih režije, inscenacije, informacij za preuredbo dvoran in moderniziranje odrov in kar je še podobnega. Ker je ta naval silno naraščal, se je moral poiskati način, kako to breme preva-liti na bolj poklicano mesto. Tako se je iz sile razmer rodila prepotrebna posvetovalnica za ljudske igre, ki de-luje v pisarni Prosvetne zveze vsak delavnik od 10 do 12 in jo vodi bralec tega poročila. Vodja posvetovalnice je tudi sourednik izdanj Založbe ljud-skih iger.

Nič manjši potrebi ne odgovarjata, a že starejšega izvora sta izposojeval-nica iger ter izposojevalnica garde-robe in rekvizitov. Izposojevalnica iger seveda ni nastajala smotno. Da-nes obsega pač 498 iger, od teh 278 rokopisnih in 220 v knjižni izdaji. To-da ta grmada se je nabrala bolj ali

manj slučajno. Ta grmada naravnost kriči po temeljitem čiščenju. To za-hteva seveda enega samega in celega človeka, ki bi utegnil žrtvovati eno leto za to, da bi vse prebral, po vesti ocenil ter vse neporabno in neprimer-no brez usmiljenja — ne izločil in od-ložil, ampak kratko in malo zmašil v peč. Zdaj se ubada s tem v času, ki mu pri drugih poslih preostaja, vodja posvetovalnice. Iz te zbirke se je iz-posodilo v minuli poslovni dobi 785 iger, kar je dalo dohodek 5.062.— Din. Nabavile so se samo tri nove igre.

Izposojevalnica garderobe in rekvizitov izkazuje znatno večji promet. Nove garderobe se je nabavilo za 28.064.— Din, garderoba se je izposo-dila 566 odrom, kar je prineslo na iz-posojnini 18.229.— Din. Izposojevalni-ca je prejela od glavne blagajne PZ kredit 10.000.— Din, s katerim je krila stroške za nove nabave. Trenutno ime-tje izposojevalnice znaša 165.— Din.

Tečaj je bil samo eden in sicer se je vršil 5. in 6. jan. 1936 v Ljubljani. Udeležilo se ga je okoli 150 oseb z dože-le, z ljubljanskimi udeleženci pa je znašala udeležba do 150 oseb. Na tečaju je predaval g. Davorin Petančič o bistvu in organizaciji farne igre, se-stavljalec tega poročila je govoril o govorskem zboru, prof. Fr. Koblar je predaval o osnovah in bistvu drame. Tem predavanjem so sledili primeri praktične režije ob Pogačnikovem *Sleherniku*, Finžgarjevi *Razvalini življenja* in ob Burki o jezičnem dohtarju. Sledil je praktičen maskerski tečaj, ki ga je vodil g. Podkrajšek.

V okrilju Zveze je oživela z novimi močmi iz akademskih vrst tudi stara igralska družina Ljudskega odra. Naštudirala je in dvakrat uprizorila v dvorani Delavske zbornice o. Romualda Slovenski pasijon po besedilu škofjeloske pasijonske procesije. Kakšno je bilo delo za pripravo teh pred-stav, naj predoči dejstvo, da so se mo-rale vaje zaradi absolutnega pomanj-kanja prostora vršiti po brezuspešnem iskanju po vsej Ljubljani naposled — v kletnih prostorih hotela Mikliča, in da je morala predstava pred gledalce brez poprejšnje generalke na odru.

ker je bila dvorana stalno oddana za plesne vaje, shode in druge prireditve. Z letošnjo jesenjo se obeta primernejša dvorana v novem serafinskem domu oo. frančiškanov. Igralska družina, ki ji je sedaj stopil na čelo dr. Fr. Bajc, je spet oživila in se spopolnila z novimi člani. Priprave za redno sezijo, ki bo nudila vsak mesec po eno predstavo, so že v teku. Upajmo, da bo z gostoljubnostjo oo. frančiškanov delo letos lažje in rednejše. Pripominjam pa, da vprašanje dvorane in odra za katoliški ljudski oder v Ljubljani še dolgo ni rečeno, ker je oder v serafinskem domu izredno majhen in predstavlja samo izhod iz zadrege.

S tem sem orisal prilično vse, kar je Zveza ljudskih odrov v pretekli poslovni dobi mogla napraviti. Že iz bežnih opomb med poročilom ste lahko opazili, česa ni zmogla, pokazal bom pa še posebej, kaj bi sploh morala. Oboje naj bi bil program za novo poslovno leto. Vendar si človek takega načrtnega programa ne upa prav postavljati, ker se zaveda stiske za ljudi, ki naj bi ga izvedli. Kljub temu bom podal v naslednjem točke, ki pri Zvezi ljudskih odrov v prihodnje čakajo uresničenja:

1. Redni mesečni posveti za ugotovitev smernic naših odrov, kar naj se vsakokrat zbere v elaborat, ki naj ga dobi v roke vsak oder ali v okrožnici ali po Vestniku Prosvetne zveze.

2. Tesnejši stik z vsemi odri včlanjenih društev, in sicer z obiski posameznih predstav po deželi, združenimi s poukom in razgovori, ter s tečaji po sedežih dekanij.

3. Nabava dobrih in aktualnih iger, stroga revizija iger iz izposojevalnice iger ter sestava seznama priporočljivih kakor tudi našim odrom prepovedanih iger.

4. Načrtna izpopolnitev garderobe in nje točna inventarizacija.

5. Najživahnejša propaganda za razširjenje izdanj Založbe ljudskih iger, kar bi omogočilo izpopolnitev in razširjenje revije *Ljudski oder*, ki je nujno potrebna.

6. Izdajane nekaj potrebnih priročni-

kov, zlasti priročnika o igorskem vodji in režiji, priročnika o farnem odru, pozorišču, lutkah.

7. Zbiranje točnega statističnega materiala o celotnem odrskem ustvarjanju med slovenskim ljudstvom.

8. Zbiranje osrednje strok. knjižnice in nabava najvažnejših evropskih revij za katoliški ljudski oder.

9. Vzorna in res vsem sodobnim zahtevam odgovarjajoča gledališka dvorana v novem Prosvetnem domu v Ljubljani.

10. Zbiranje potrebnih sredstev za vse to obširno delo, in sicer uvedba letnega prispevka vsakega odra, včlanjenega v PZ, in sicer v znesku 10 Din ter prispevek od vsake predstave brez razlike v znesku tudi 10 Din.

Vse to je seveda maksimalni program, ki bi ga smeli naložiti Zvezi takrat, če bi mogla delovati s polno zasledbo, to je z zadostnim številom sodelavcev. Ali se bodo našli v novi poslovni dobi? Dvomim. Če pa se bodo, potem želim Zvezi kar najboljšega uresničenja vseh navedenih točk. Zahvalim se naposled vsem, ki so naše skromno prizadevanje, omejeno na vseh straneh z našo poklicno in drugačno zaposlenostjo, podpirali.

Poročilo preglednikov.

V imenu preglednikov, ki so pregledali podrobno poslovanje PZ, poročam g. dekan I. Tomažič. Odbor se je pri večini sejah pečal z gospodarskimi vprašanji in skušal postaviti Zvezi močne finančne temelje, na katerih bo lahko gradila prosvetno delo. Kot glavni dobrotnik PZ v preteklem letu se je izkazal naš notranji minister g. dr. Anton Korošec. V ostalem čaka PZ in njena društva še obilo dela. Po deželi se opaža premalo agilnosti, premalo borbenosti in premajhnega stika s centralo. Delo obnovitve je zahtevalo ekspanziivnega dela in sedaj pride idejno delo na znotraj na vrsto in izpopolnitev organizacije. Zato predlaga odboru razrešnico, blagajniku pa s pohvalo.

Nato sledi debata o poročilih, v katero so posegli g. Golobič z Jesenic, g. kaplan Žakelj iz Sostrega, ki je po-

udaril, naj se zlasti prva nedelja pusti domači fari. Razni tabori naj se vrše ali druge nedelje ali pa združeno s skupnim obhajilom, da ne trpi farna skupnost. G. Loboda želi, da bi se fantovski tabori vršili na iniciativo okrožij. Vodstvo fantovskih odsekov je obljubilo po g. prof. dr. Capudru, da bo te nasvete upoštevalo. G. dekan Tomažič predlaga, naj bi se v prosv. društvi osnovali odseki za može, ki bi imeli pred vsem v vidiku gospodarsko in kulturno smer. Društva naj osnujejo poleg fantovskih in deklških odsekov tudi ženske odseke. G. Javornik, urednik, opozori na sodobno nevarnost, ki preti našemu narodu, t. j. naporno jugoslovenstvo in marksizem. Treba je misliti na sistematično slovenski kulturni načrt. Naša društva naj bodo šole, kjer se bodo učili člani ljubiti slovensko zemljo, spoštovati slovensko preteklost in braniti svoje narodno gospodarstvo. Zato želi, naj bi bila PZ univerza slovenstva in voditeljica boja proti marksizmu. VFO pa naj se pretvori v šolo borbenosti. G. Škrjaj omeni, da so osnovali na Ježici tako zvani slovenski odsek, katerega priporoča tudi drugim društvom. G. Stare pojasni že sedanje delo PZ, ki ga vrši v teh smereh: g. inspektor Dolence opozori na kulturni program PZ, ki je razviden iz programa prosvetnih večerov. Izmed 22 predavanj je bilo 7 posvečenih izključno spoznavanju slovenskega značaja in naroda. G. dr. Bizjak se je v imenu beograjskega prosvetnega društva zahvalil za vso skrb, katero posveča PZ Slovencem, bivajočim izven dravske banovine. Prosi udeležence za pomoč pri idealnem delu za slovenske izseljence.

Predsednik da na glasovanje predlog preglednika, ki je bil soglasno

sprejet. Nato preide k naslednji točki: volitev 9 odbornikov, pri katerih so bili razen g. Košička izvoljeni vsi prejšnji odborniki PZ. Soglasno je bila sprejeta tudi lista preglednikov, ki obsega iste gospode, ki so že doslej vršili pregledniško delo v PZ. Na dnevnem redu je bila tudi sprememba pravil § 5, točka 10, ki naj bi se glasila: Za doseglo namenov § 5, točke 5, 6 in 8 se osnuje pod vodstvom gospodarja gospodarski odsek, ki se izvoli na občnem zboru. Ta odsek tvorijo: gospodar, blagajnik, knjižničar in 4 člani, katere izvoli vsakoletni občni zbor. Sklepi gospodarskega odseka se predložijo v odobritev predsedniku PZ in z njegovo odobritvijo postanejo polnomočni. Občni zbor je soglasno pristal na to spremembo ter izvolil v gospodarski odsek gospode: Ivana Avseneka, dr. Andreja Dolinarja, Antona Končana, Avgušтина Bercierija. Predloge Ježice, naj bi se osnovala enotna PZ za celo državo, se sporoči mariborski PZ kot želja, o kateri naj odloči mariborska zveza sama. Večje prireditve so predvidene v bodočem letu v Trnovem ob priliki tridesetletnice društva in v Mengšu ob priliki 40 letnice društva. Niso to Zvezine prireditve, temveč prosijo za pomoč in sodelovanje Zveze same.

Ljudski oder predlaga, da se vpelje obvezna naročnina na list *Ljudski oder* in na redne 4 publikacije na leto. Dalje naj vsa društva, ki se udeležujejo tudi dramatično, pošljejo deset dinarjev na leto kot prispevek za *Ljudski oder*. Oba predloga sta bila soglasno sprejeta.

Predsednik se zahvali za obilno udeležbo, za predloge in nasvete, katere bo skušal odbor v bodočem letu ugoditi in zaključiti občni zbor.

Pomen ljudskih knjižnic za narodno prosveto

Ravn. A. Dokler

Prosveta zveza ima v svojem okrilju več oddelkov, kakor fantovski in deklški odsek, ženski odsek, *Ljudski oder* itd. Poleg tega vzdržuje tudi ljudsko knjižnico, ki je po mojem

mnemju glavno sredstvo za doseglo njenega cilja: širiti med ljudstvom prosveto.

O pomenu in veliki važnosti knjige se je že večkrat govorilo. Ne bo pa

škodovalo, če opozorim na kratko na veliko ulogo, katero zavzema dandanes v človeškem življenju knjiga. Knjige se poslužujejo učenjaki in znanstveniki, da seznanjajo ljudi s svojimi izsledki; knjig se poslužujejo politiki vseh barv in strank, da trošijo svoje čisto pogubne in cerkvi sovražne nazore med nenko ljudstvo. Omenim samo, koliko milijonov je že žrtvovala biblijska družba za izdajo sv. pisma v raznih jezikih sveta. Knjiga je torej najtrajnejše in najučinkovitejše sredstvo pri vzgoji posameznikov, najširših plasti in celih narodov. Poleg šole in cerkve zavzema danes knjiga najvažnejše mesto kot ona duhovna sila, ki more neovirano in dostikrat žal nekontrolirano priti v roke vsakega. To dejstvo pa krije v sebi nedogledne posledice dobrega in slabega.

Kaj sledi nujno iz tega za nas katoličane? Zavedati se moramo velikanškega, naravnost usodnega pomena knjige ter pripraviti pot le dobri knjigi, da tako onemogočimo vsako razširjanje slabe knjige ali vsaj zmanjšamo njen pogubni vpliv. Posluževati se moramo istega orodja kot naši nasprotniki.

Dobra knjiga je zlata vredna. Ona je najčistejši, najlepši izraz duhovnega življenja, ki nas dviga nad tolikokrat grenko in trpko vsakdanjost, nas napolnjuje z nekim plemenitim notranjim veseljem, nam širi obzorje ter je naša vodnica, prijateljica in tolažnica. Brez dobre knjige si ne moremo predstavljati višjega kulturnega življenja. Dobra knjiga nam daje to, česar nam življenje in trdo delo ne moreta dati. Pri dobri knjigi pozabimo resnično življenje in njegove težave. Po branju dobre knjige se čutimo nekako prečiščene in plemenitejše, kakor da je izginila iz nas vsa grobost, sovražnost, krivičnost in umazanost. Zato bomo pametni in ne zavračajmo tega božjega daru. Kdor zametava lepo knjigo, je podoben skopuhu, ki ima polne zaloge živeža, pa pri tem umira od glada.

Morda pa poreče kdo: Knjige so drage, kako si jih naj nabavljamo, ko

še za najnujnejše potrebe nimamo denarja! To je resnično. Gospodarski položaj najširših slojev izključuje nakup lastnih knjig v obsegu dejanskih potreb. Zato je praktično izvedljiv le način izposojanja. V ta namen pa so se ustanovile ljudske knjižnice, ki so dostopne vsakemu — od najnižjega do najvišjega.

Ideja ljudskih knjižnic je prav za prav že jako stara. Rimski pisatelj Svetonij pripoveduje, da je hotel že Julij Cezar v starem Rimu ustanoviti knjižnico, ki bi bila odprta najširšim krogom. Prvo javno knjižnico je ustanovil literarno fino izobraženi Azinij Polion. Novo gibanje za ljudske knjižnice pa je došlo iz Zveznih držav Severne Amerike. Prvo ljudsko knjižnico je ustanovil leta 1732 Benjamin Franklin. Potem so se ustanavljale ljudske knjižnice v vseh delih države s pomočjo obilnih darov, ki so jih naklonili tem podjetjem ameriški milijonarji, zlasti Andrew Carnegie. Leta 1900 je bilo v Zveznih državah 5583 knjižnic, ki so štele okrog 45 milijonov zvezkov. Iz Amerike je prešlo to gibanje na Angleško, kjer je bilo kmalu 700 knjižnic s 6 milijoni zvezkov. Tudi v Nemčiji se je razširilo knjižničarsko gibanje, prav tako v Franciji. Ljudske knjižnice na Dunaju so delo enega moža, prof. Ed. Reverja. Ko je uvidel, da je edinole od nebirokratične ureditve česa pričakovati, se je lotil z vso odločnostjo dela in objavil mnogo člankov in razprav o organizaciji ljudskih knjižnic. Značilne in za nas zelo poučne so njegove besede: Naših del ni ustvarila država, ni jih vzdrževala občina. Žalostno bi pač bilo, da nam ukaže ministrski oddelek snovanje ljudskih knjižnic, ko bi čakali, da nam jih zgradi roka milijonarjeva. Pomagali smo si sami in trda nam je šla; zato smo tem bolj ponosni za naše uspehe.

Pri nas Slovencih so se začele ustanavljati ljudske knjižnice šele proti koncu 19. stoletja. Toda šele po vojni je postalo njih delovanje bolj živahno. Danes štejejo v naši škofiji okrog 140 knjižnic. Njim na čelu je centralna ljudska knjižnica Prosvetne zveze v

Ljubljani, ki je štela leta 1925, okoli 4000 knjig, danes pa jih ima že okrog 15.000. Leta 1929 se je ustanovila Zveza ljudskih knjižnic, ki naj bi tehnično in idejno vodila ter pospeševala ljudske knjižnice na deželi, jih preskrbovala s pripomočki za poslovanje, jih gmotno podpirala s skupnim nakupovanjem knjig ter jih nadzirala. Ali ta zveza še obstoji, oziroma s kakim uspehom je delovala, mi ni znano; prav tako mi je tudi neznano, kako deluje zgoraj imenovanih 140 knjižnic in kakšno je njih stanje. Dobro pa bi bilo, da bi se sestavil natančen pregled o stanju in delovanju podeželskih ljudskih knjižnic.

Društvene knjižnice so za duhovno povzdigo ljudstva tako velikega pomena, da zaslužijo izmed vseh različnih prosvetnih ustanov največje pozornosti in dejanske podpore. Društvena knjižnica je kulturna ustanova, ki je namenjena umski in srčni vzgoji naroda ter njegovemu izpopolnjevanju. Njihov cilj je po dobrih, stanni in starosti primernih knjigah vplivati na vsakega posameznika, ki je količikaj dovzeten za višje stvari in ima dobro voljo, da se sam nadalje izobražuje. V ljudski knjižnici si more vsakdo poglobiti in razširiti znanje, ki ga je pridobil v šoli. Od kulturno nasprotno usmerjenih književnih podjetij in javnih knjižnic preči našemu katoliškemu pokretu silna nevarnost, ki jo moremo odvrniti le z ustanavljanjem ljudskih knjižnic. Ljudske knjižnice so po svojem pomenu najvažnejše kulturno-vzgojne ustanove kakega naroda in merilo njegove kulturne višine. Finžgar pravi: Število knjižnic je zanesljivo merilo o kulturi kakega naroda.

Glavna oseba in tako rekoč duša vsake ljudske knjižnice je njen knjižničar. Seveda je njegova naloga silno važna in težavna in ni vsak sposoben za ta posel. Predvsem mora biti prijatelj knjige, v literaturi dobro izvežban ter se ne sme bati dela. Poleg vodstva poslovnih knjig je njegova glavna naloga: izbira in nabava knjig ter njih izposojanje. Izbira knjig je precej težavna zadeva. Deloma mora spoznati značaj in kakovost novih knjig

iz kritik v naših časopisih in revijah. Vendar pa se ne more vedno zanesti na te ocene, ki so pogosto naročene od izdajateljev knjig. Nadalje niso vse knjige, dasi sicer dobre, primerne za ljudske knjižnice. Zato bi bila po mojem mnenju nujno potrebna nekaka posvetovalnica, ki bi ocenjevala vse na novo izišle, pa tudi starejše knjige glede na njih uporabnost oziroma primernost za ljudske knjižnice. Nemci so že davno ustanovili tako Beratungsstelle in imajo tudi za to posebne časopise. En sam človek tega ne zmore. Bilo bi pa to nujno potrebno in zelo koristno.

Nadalje je treba premisliti in odgovoriti na vprašanje, kakšne knjige se naj naročajo za ljudske knjižnice. Kmetstvo ljudstvo ljubi pravljice, pripovedke, ljudske povesti, dočim za poetično plat literature večinoma nima zmisla. Zato mora ljudska knjižnica polagati največjo pažnjo na leposlovje, ki je v vzgojnem oziru mnogo važnejše od poučnega slovstva, ker vpliva neposredno na sree. Lepa povest vpliva na bralca blažilno in bodrilno s tem, da ga odmakne za trenutek vsakdanjemu trdemu življenju. Take sreče nam ne more nuditi nobena druga zabava. Priporočljivi so tudi zgodovinski in potopisni romani, ker je podeželsko ljudstvo sedaj že bolj izobraženo in mu niso več neznanji problemi celokupnega življenja sedanjega časa. Tudi časovni romani in povesti manjše literarne vrednosti so priporočljive, ker pospešujejo нравstveno izobrazbo. Manj važna je za ljudske knjižnice znanstvena književnost. Vendar se morejo nabavljati tudi poljudno znanstvene knjige, ki obravnavajo socialna, verska in kmetijska vprašanja. Sem spadajo tudi zgodovinske knjige, potopisi in životopisi. — Da bi se odprli ljudem zmisel za lepo knjigo — mnogi namreč ne znajo pravilno čitati in zato nimajo posebnega veselja do knjig — so priporočljivi bralni in diskusijski večeri, ob katerih knjižničar ali kdo drug čita kako lepo knjigo. Pri tej priliki se tudi lahko vrši razgovor o aktualnih dnevnih vprašanjih. Ako bi se vršili taki večeri redno

in pravilno, bi ljudje — zlasti mlajši — radi pogrešali gostilno in plesne zabave. Sploh naj bi bilo knjižnična dvorana središče vsega društvenega delovanja.

Prav tako važna je knjižničarjeva naloga pri izposojanju knjig, ker je izposojanje odlično in odgovorno ljudsko vzgojno delo. Knjižničar mora imeti zmožnost, se hitro in zanesljivo vživeti v potrebe drugih ljudi in slojev. Potrebno je individualno izposojanje. Seveda mora knjižničar obvladati snov svojih knjig, če hoče presoditi, katera knjiga je za posameznika primerna.

Še nekaj besed o sredstvih za vzdrževanje knjižnice. Člani večinoma nimajo denarja za večje žrtve. Pač pa more priskočiti na pomoč občina, ki naj vstavi vsako leto v svoj proračun tudi primeren znesek za ljudske knjižnice. Saj ta denar ni izgubljen, je namenjen dobrobitu občanov in prinaša obilne obresti. Nadalje naj pomagajo zadruge in denarni zavodi. Tudi z darili se lahko pomnožujejo knjižnice, dasi je pri tem treba biti zelo previden, ker izkušnja kaže, da darujejo ljudje pogosto knjige brez posebne vrednosti.

Smersu Rudolf:

Vzroki današnjega družabnega zla

(Socijalno predavanje)

Mislim, da ni treba posebej dokazovati, da vlada danes po svetu socialno zlo, to je da danes premmogim ljudem ni dobro, da vlada splošno nezadovoljstvo in da si skušajo ljudje pomagati in izboljšati svoj položaj z vojskami in krvavimi revolucijami.

Mi vemo, da socialno vprašanje ni nastalo šele v naši dobi. Vedno je bilo dosti bede na svetu, vedno so bili tudi kakšni socialni vzroki te bede. Vemo pa tudi, da je krščanstvo silno blagodejno vplivalo tudi na socialno življenje in rešilo človeštvo iz poganskih zmot. Posledice kršč. socialnega evangelija so se kazale še daleč tja v srednji vek. V novi dobi pa je kljub krščanstvu z novo silo in v novi obliki izbruhnulo socialno vprašanje.

Kljub temu pa vsa ta sredstva ne bodo zadoščala, da bi se mogle knjižnice v tolikšni meri pomnožiti kot bi bilo potrebno. Zato se moramo zateči k zadnjemu sredstvu: k potujočim knjižnicam. Centralna knjižnica PZ ima mnogo knjig v več izvodih. Iz imenika ljudske knjižnice, ki ga je letos izdala PZ, bi sestavil društveni knjižničar vrsto knjig, ki jih lastna knjižnica nima, vzemimo 30—40 knjig. Te bi potem poslala centralna knjižnica v zaboječkih proti mali odškodnini za največ 6 mesecev. Seveda bi morala PZ pri tem nekaj žrtvovati, a brez žrtev ne gre. O poslovanju potujočih knjižnic naj se posvetuje odbor PZ in sestavi tozadevni pravilnik. Centralna knjižnica v Ljubljani pa nudi interesantom z dežele še drugo ugodnost. Za te traja izposojevalni rok en mesec, ne da bi se zvišala izposojevalnina. Zalibog se dosedaj interesi z dežele niso v zadostni meri posluževali.

S tem končam. Upam, da ste iz tega kratkega poročila uvideli veliko važnost ljudskih knjižnic za prosvetno delo in spoznali, da je nas vseh dolžnost, da z vsemi močmi podpiramo njih delovanje.

Ko razmišljamo o tem in se trudimo, da bi odpravili današnje socialno zlo in rešili socialno vprašanje tako, da bi bilo vsem ljudem dobro, potem je nujno potrebno, da se vprašamo, kateri pa so vzroki socialnega vprašanja v naši dobi in kaj je povzročilo, da je socialno zlo znova butnilo na dan. Poznanje vzrokov nam bo namreč pomagalo, da bomo znali najti zdravilo za lečenje današnjega družabnega zla.

Oglejmo si na kratko te vzroke, ki se dajo razvrstiti v dve vrsti: v gospodarske in v moralne vzroke.

Gospodarski vzroki socialnega vprašanja v naši dobi segajo v tiste čase, ko smo Evropejci odkrili Ameriko in nove poti v Indijo ter si s tem odprli nove vire bogastva. Tedaj so se od-

krila nova tržišča, kamor je lahko trgovina dobro prodajala ali zamenjavala evropske pridelke in izdelke. Tedaj so se odkrile nove zemlje, odkar je dobivala Evropa razne tuje pridelke, ki jih imenujemo kolonialno blago, zlasti pa velike množine srebra in zlata. Tedaj se je začela in rodila svetovna trgovina in zlato, ki je prišlo zlasti iz Amerike, se je razširilo po vsej Evropi in povzročilo preobrat gospodarstva.

Pa tudi nove iznajdbe so ogromno vplivale na razvoj gospodarstva in povzročile preobrat v socialnem življenju. Nove iznajdbe so namreč omogočile proizvodnjo v veliko večjih množinah kot doslej. Na roko in s preprostimi orodjem je bilo mogoče izdelovati le malo izdelkov, torej predvsem za domačo rabo in kvečjemu še za zameno za druge potrebščine. Iznajdba stroja pa je omogočila izdelovanje v množinah za velike trge, nazadnje za svetovni trg.

Kako je napredovala industrializacija, naj povedo sledeča dejstva. V letu 1792 je James Watt iznašel parni stroj. Leta 1810 so imeli na Angleškem v obratu že okoli 5 tisoč parnih strojev. Leta 1820 so imeli na Angleškem komaj 14.000 tkalnih strojev za bombaževino na mehanični pogon. L. 1855 pa že 116.000, leta 1875 že 440.000 in leta 1904 719.000.

Posebno odločilen pomen za razvoj industrije pa so imela prav v tej dobi odkritja in iznajdbe za pridobivanje železa, predvsem pa jekla. Vsemu temu so se v novejšem času pridružila še odkritja na polju elektrike, ki so omogočila njeno uporabo v najrazličnejših panogah industrije. Z železnicami in parniki se je seveda tudi prevoz silno pocenil. Pešec potrebuje za pot 100 km najmanj 20 ur, konj 19 ur, moderen brzovlak eno uro.

Velik preokret v gospodarstvu je pomenila tudi raba denarja kot menjalnega sredstva. Ko je z odkritjem novega sveta in z veliko trgovino prišlo vedno več zlata v Evropo in med ljudi, je vedno bolj izginjalo zamenjavanje izdelkov in pridelkov za izdelke in pridelke, kar je bistveno za

naravno gospodarstvo in se je širilo menjavanje za denar. Ker je mogoče za denar vse dobiti, je stopil denar v ospredje vsega gospodarstva. Vse gospodarjenje meri za denar, vse se ceni v denarju po izreku: denar je sveta vladar. Seveda se ni ta preobrat izvršil nanagloma in čez noč. Ponekod je preje prišlo do denarnega gospodarstva, ponekod pozneje. Toda osrednjo vlogo je zadalbil denar šele v zadnjih stoletjih. Že zgodaj pa so se denarstva polastile države, določevale snov za denar in denar koval. Kot nadomestek kovanega denarja so pričele države dajati v promet papirnati denar: prva pri nas Francija 1716, a Kitajci imajo tak denar že od devetega stoletja po Kristusu.

Ta gospodarski preokret pa sam na sebi še ni bil nekaj slabega.

Odkritje novega sveta in nove poti v Indijo je dalo mnogo novih važnih pridelkov (krompirja n. pr. iz Amerike) in je tudi odprlo trgovini nove trge. To oboje pa ni samo po sebi nič slabega, ampak nasprotno nekaj dobrega. Prav tako iznajdba strojev ni nič slabega. Stroji sami po sebi lajšajo človeku delo in krajšajo za izdelke potrebni delovni čas. Stari grški modrijan Aristoteles je pozdravljal zlato dobo, ko bo snovalnica na statvah sama snovala.

Tudi denarno gospodarstvo kot takšno še ni nič slabega. Denar silno olajšuje določevanje vrednosti in s tem pospešuje prodajanje in kupovanje in skratka ves promet. Tudi je jako pripravn, da more človek za denar vse dobiti. Vse to torej pomeni napredek, katerega more človek biti vesel in se bo marsikateremu čudno zdelo, da se morejo te moderne pridobitve označevati kot vzrok današnjega družabnega zla.

Toda resnica je, da so se ti sami po sebi dobri vzroki v zvezi z nekaterimi moralnimi vzroki pokazali kot povzročitelji današnjega socialnega zla. Vedeti moramo, da se je prav v začetku gospodarskega procvita začela razvijati liberalna gospodarska šola na zahtevo po čim popolnejši svobodi v vseh pogledih in na vseh področjih go-

spodarskega življenja. Prej je država mnogokrat odločilno posegla v naravni tok in razvoj gospodarskega življenja ter ga s svojimi zakoni in upravnimi ukrepi po svoje urejevala in uravnavala. Pod vtisom slabih posledic tega vmešavanja države v gospodarsko življenje, so tedaj učili, da je najbolje, ako se lahko vsak svobodno udejstvuje, ako lahko neovirano dela in skrbi sam zase, zakaj v svobodni medsebojni tekmi se bodo vse gospodarske sile in sposobnosti ljudi v najpopolnejši meri razmahnile in koristile. Tako bo za vse ljudi najboljše in splošno blagostanje bo doseglo najvišjo stopnjo, ki jo sploh more doseči. Pri tem pa so seveda prezrli, da pomeni neomejena svoboda močnejšega pogin slabšega.

Gospodarski liberalizem je zavladal v gospodarski politiki držav. Polagoma so vse odstranili, kar je omejevalo gospodarsko svobodo. Zemljišče je postalo svoboden predmet zadolževanja in vsakovrstnih kupcij. Zakone proti oderuštvi so odpravili. Obrt je bila brez vsake opore prepuščena neenaki tekmi z nastajajočo industrijo. Delavstvo pa so z načelom svobodnega sklepanja mezdnih pogodb izročili brezsrčnim delodajalcem v najbrezobzirnejše izmозgavanje. Pričela se je splošna pa divja in brezvestna tekma v pridobivanju. Tako se je, kakor pravi Krek, odprla tista ozka pot, po kateri še danes padajo milijoni pohojeni od srečnejših in zvitejših na tla; po kateri je zazijalo kot nenasiten zmaj sovraštva med ubožci in bogatini in se je rodilo vse neizmerno socialno zlo naše dobe.

Kaj čuda, če se je v tej dobi kapital naglo množil in kupičil do bajnih višin v rokah nekaterih podjetnih in večinoma že prej premožnih ljudi. In ni čuda, če so se na drugi strani prav tako množile in rasle vrste siromašnega delavstva, ki ni imelo nič drugega, od česar bi moglo živeti, nego svoje žuljave roke. Industrijski kapital je v kratkem času neomejeno zagospodoval nad ljudmi. Vladal je huje in brezobzirneje nego so prej gospodovali nad podložnim kmetom valpti

in biriči raznih graščakov, grofov, baronov in knezov. Še za časa francoske revolucije toliko hvalisana svoboda in enakopravnost vseh ljudi se je kaj kmalu popolnoma sprevrgla. Peščica kapitalistov je smela svobodno izkoriščati delavce, kakor se ji je hotelo, ti pa so smeli svobodno giniti ob težkem delu in pičli plači.

Toda liberalizem ni oznanjal svobode samo v gospodarstvu, ampak je oznanjal svobodo tudi nasproti Bogu, češ da za gospodarsko življenje božje postave ne veljajo, in nasproti državi, češ da država nima pravice posegati v gospodarsko življenje.

Liberalizem je torej tisti krivi nauk, ki je oče današnjega družabnega zla. Liberalizem kot rečeno je nauk, ki uči, da se človeštvo ni treba brigati za Boga in božje postave, ki tudi taji, da bi človeške postave dobivale svojo moč iz božjih postav, ampak pravi, da imajo vso moč le iz svobodne človeške volje. Tako bi bil človek popolnoma sam svoj, samolasten, prav za prav sam sebi Bog. Francoz Rousseau je prenesel liberalizem na politiko in je učil, da božje postave nimajo s politiko nič opravka, ampak da je vsa oblast iz ljudstva in vsa moč postavi iz ljudske volje; kar ljudstvo hoče, pa naj si bo tudi v nasprotju z božjimi postavami, to je zakon.

Gospodarski razlogi, ki smo jih prej omenili, so povzročili, da se je silno razvil pri ljudeh pohlep po bogastvu, udobju in dobičku. Pohlep je sicer že stara dediščina, ki je v dobi industrializacije iznova butnil na dan. Pohlep je začel gnati ljudi za čim večjimi materialnimi užitki, pohlep je rodil brezmejno profitarstvo, pri katerem ni bilo ozira na delavca. Pohlep je bil tisti, ki je moderne iznajdbe, stroje, odkritja in denar izrabil v sebične namene posameznih kristolovcev, ki jih nazivamo kapitaliste.

Pa še enega vzroka današnjega socialnega zla ne smemo pozabiti, to je novo poganstvo, ki se je začelo širiti obenem z industrializacijo. Novo poganstvo je mišljenje, ki je obrnilo človeškega duha od večnosti zgolj na častne reči. Širiti se je začelo zlasti

od 15. stoletja dalje in se imenuje v raznih dobah različno, kot n. pr. humanizem in materializem. Humaniste so imenovali sprva izobražence, ki so se vnmali za starolatinsko in grško književnost. Mnogi med humanisti pa se niso vnmali samo za staro znanost in umetnost, ampak sploh za staro poganstvo, za stare bogove in za staro življenjsko modrost in so tako sredi med krščanstvo širili nekakšno novo poganstvo. Iz humanizma izvira naturalizem. Ko se človeški duh odvrne od Boga, mu ostane le narava (natura), ta svet, zato pa išče vse sreče le na tem svetu, v bogastvu in uživanju, ki ga more dati svet. Materializem pa se imenuje tisti naturalizem, ki mu je vse le material, snov, ki torej zanika duha in dušo in posmrtnost in išče predvsem nizkih čutnih užitkov.

To novo poganstvo je povzročilo, da je delodajalec pozabil, da je delavec njegov brat in da ima ravno tako dušo

kot jo ima on in da ima tudi on pravico do časne sreče in ne samo nekateri izvoljenci.

Tako smo si, dragi poslušalci, na kratko ogledali vzroke današnjega družabnega zla in videli, da je bila zveza raznih gospodarskih in moralnih vzrokov tista, ki je povzročila današnje družabno zlo. Pohlep je gnal človeka, da bi z modernimi pridobitvami in tehničnimi iznajdbami, ki same na sebi niso nič slabega, čim več pridobili, pa če prav pri tem izkrvavi delavstvo, ki streže njegovim strojem. Novo poganstvo, ki je obrnilo človeškega duha zgolj na časne in svetne reči, je ta pohlep le še okrepilo. In liberalizem ga je oprostil vseh vezi in vseh ozirov na Boga in božje zapovedi. Tako se je pohlep razdivjal v sebičen in brezobziren gon za bogastvom in povzročil današnje zlo, ki se izraža v besedah kapitalizem in proletarstvo.

Redni letni občni zbor Prosvetne zveze v Mariboru

19. novembra so se v Mariboru zopet zbrali delegati številnih prosvetnih društev na ozemlju lavanjske škofoije k občnemu zboru Prosvetne zveze.

Predsednik dr. Josip Hohnjec je ob desetih otvoril občni zbor in pristrčno pozdravil zastopnika g. škofa stolnega dekana dr. Franca Cukalo, zastopnika mariborskega mesta podžupana Frana Žebota, stolna kanonika msgr. Umeke in dr. I. Žagarja ter vse številne delegate prosvetnih društev. Občnemu zboru je predlagal, da se odpošljejo vdanostne ozir. podzravne brzojavke: Nj. Vel. kralju Petru II., Nj. kralj. Vis. knezu namestniku Pavlu in ministru notranjih zadev dr. Antonu Korošcu. Vse tri brzojavke so bile sprejete z navdušenim pritrjevanjem.

Govor predsednika prof. dr. Josipa Hohnjeca.

Adolf Hitler, nemški državni kancler, je rekel l. 1955: »V dobi dveh in

pol tisočletij so propadle z malimi izjemami vse revolucije, ker njihovi voditelji niso spoznali, da bistvo revolucije ni prevzem oblasti, marveč vzgoja ljudi.« Ne bi se moglo reči, da so voditelji revolucij po svetovni vojni to bistvenost prezrli. Boljševiška revolucija v Rusiji se je hotela trdno zasidrati v narodu z vzgojo ljudstva, osobito z vzgojo mladine. Cilj boljševiške vzgoje je: vsak posameznik naj se smatra ne kot samostojna oseba, z gotovim krogom pravic, marveč zgolj kot majhno kolesce v ogromnem kolesju kolektivnega gospodarstva, kot številka v množtvu. Središče boljševskega prosvetno vzgojnega dela je boj zoper družino in religijo, ker obe odvrata človeka od njegove prave naloge, to je od gospodarstva družbe. In ta družba neusmiljeno peha posameznika v gospodarsko pomanjkanje, stisko in bedo in v vedno večje uboštvo. Do prej nedosežene globine osirotele ljudske množice naj se strnejo v bojno falango zoper Boga, da bi ne vi-

dele pravega sovražnika: brezbožnega marksizma.

Tudi fašizem je takoj pritegnil v svoje področje in območje poleg znanosti in umetnosti zlasti tudi vzgojo. Kot cilj ji določuje, da vzgoji človeka v fizično, moralno in intelektualno orodje v službi države. Izven vezišča z državo je človek brezpomembna ničla. Vse njegovo življenje, fizično in duševno, se odvija in odigrava v trdnem objemu države. Kar bi se hotelo sprostiti tega tesnega objema in rešiti iz dušičnega državnega naročja, nima v totalitarni državi ne prostora ne vrednosti. Z istega celotnostnega vidika predpisuje tudi narodni socializem vzgojo nemškemu narodu. Nemška rasa, nemška nacionalna življenjska celota: to so najvišje vrednote življenja. Prvenstvo pripada ljudstvu. Religija je podrejena nacionalnemu življenju, njena funkcija v službi ljudstva je edino merilo za njeno vrednost.

Bistveni pomen ljudske vzgoje.

Povojni revolucionarji, naj nastopajo v rdečih ali črnih ali rjavih srajcah, so torej prav dobro spoznali bistveni pomen ljudske vzgoje, ki bodi trajna garancija stranki za to, da bo državna oblast, prevzeta z revolucionarskim sunkom, ostala v njenih rokah. Spričo teh pomembnih dejstev, v katera bi se morali večkrat resno zamisliti, je vendar treba poudariti, da ima vzgoja in prosveta višje cilje, kakor služiti kot sredstvo za zagotovitev revolucije in njenih uspehov. Saj je revolucija samo epizoda v politični zgodovini naroda. Je torej nekaj časovnega, prigradnega, minljivega. Nemiljiv pa je namen človeka, ki ni samo brezpomemben drobec v ogromni mašineriji gospodarstva ali pa ničvredna številka v množstvu, marveč ima svojo vrednost kot svobodna osebnost, zaradi česar ga nikdo ne sme smatrati zgolj kot sredstvo za kak zemeljski smoter. To vrednost pa mu zagotavlja samo religija. Zato je potrebno, da poudarimo bistvenejšo zvezo vzgoje. To je zveza z religijo.

Religija je najvišja vrednota.

Ona je osebni, vsega človeka in vse ljudstvo obsegajoči odnos do osebnega Boga, stvarnika, vladarja in sodnika, ki je, kakor početnik tako tudi končni cilj človeka in sveta. Človek in vse njegovo življenje, posameznik in vse oblike občestva, ljudstvo in država, vse je podrejeno božjim zakonom ter se mora po njih ravnan. Božja volja, ki nam jo razkriva ustvarjeni razum, še bolj pa nadnaravno razodetje, je in mora biti najvišje počelo vzgoje. Le takšna vzgoja je v skladu z bistvom človeka, le takšna vzgoja vodi do njegove prave izpopolnitve, do njegovega končnega cilja v večnem življenju in do pravega uravnanege življenja v zemeljskem prostoru.

Moje besede ne povedo nič novega. Njihov namen je, da ta stara resnica osvoji našega duha in naše srce ter tako postane zopet gonilna sila za naše delovanje. Pri prosvetnem delu ni glavno nabiranje znanja, glavno je vzgoja srca in volje. Ta glavni smoter izobrazbe je krepko poudaril sloveči vzgojni pisatelj Oton Willmann s temi besedami: Najpreprostejši kristjan, ki je v njem evangelij premagal egoizem in materializem, je v resnici izobražen mož, ker daje krščanstvo njegovemu mišljenju, govorjenju in delovanju prav skladnost, zatira v njem vse, kar je surovo in nizkotno, ter tako dela njegovo življenje lepo.

Kaj smo dosegli z delom med ljudstvom?

Smemo li ta smoter dosegli s svojim delom med našim ljudstvom, posebno med mladino? Mesto odgovora, ki bi nam bil v samozadovoljnost, rajše spomnim na pisanje slovenskih liberalnih in marksističnih listov, ki pomembno zaznamujejo Slovenijo kot »prav pobožno deželo« in naš narod kot »pobožen narod«. V podkrepitev te posmehljivosti prikazujejo na rastočo surovost mladine, na število umorov, ubojev, detomorov, izgubljenih deklet, zločinov in zablod. Nočemo teh žalostnih pojavov niti z besedo olepšati ali zmanjšati. Ugotoviti pa moramo to: Ako bi bili vsi ljudje v našem na-

rodu, od najnižjih do najvišjih, v resnici krščanski, bi teh pojavov ne bilo. Ako bi vsa mladina bila res krščansko vzgojena ter bi iz vere živela, bi ne postala plen takih grehov.

Kje je krivda?

Če postavimo nepristransko vprašanje krivde, ali zadeva krivda katoliško cerkev, katoliško duhovščino in naše krščanske organizacije? Na to je dal odgovor papež Pij XI. v svojem nagovoru na španske izgnance 14. septembra, ko je rekel: Kaj more katoliška cerkev drugega kot obžalovati, opominjati in prositi, kadar in kjer vidi, da je vsak njen korak v družino in med mladino, med ljudstvo oviran in onemogočen, torej korak vprav v tisto sredino, katera bi najbolj potrebovala njene prisotnosti ter njene službe kot matere in učiteljice? Protivniki katoliške vere — meščanski in kmetski liberalci ter marksistični socialisti in komunisti — tudi pri nas ovirajo katoliško cerkev ter hočejo preprečiti vsak njen korak med ljudstvo in zlasti med mladino. To ni, tako natolekujejo, katoliška vera, to je politična vera. In s tem neiskrenim razlikovanjem delajo, kakor pravi papež, težave in zapreke ter ovire polnemu razvoju delovanja in vplivanja katoliške vere in cerkve.

»Politično krščanstvo, politični katolicizem.«

Vsako krščanstvo, ki se ne da zaupati v cerkve, zakristije in na prižnice, je politično krščanstvo, politični katolicizem: s to lažjo hočejo naši liberalni in markistični nasprotniki preprečiti prodor katolicizma v ljudstvo, posebno med mladino. In kaj opažamo tamkaj, kamor je katoliški cerkvi, veri in njenim ustanovam zabranjen ali oviran korak? Sv. oče odgovarja: »Vrtoglavi in neprestani ples, ki v naših dneh goni in vrti mladino, pa ne samo njo, v zunanje in materialne reči! Širjenje nenravnosti, ki iz dneva v dan vedno bolj skuša podreti vsak jež zakona in da je, kakor se zdi, v toliko dušah že ugasnil vsak čut sra-

mežljivosti in dostojanstva, vesti in odgovornosti za vse brezštevilno pohujšanje, katero se daje in sprejema.«

Katoliški prosveti glavo in srce, predvsem pa neumorno delo.

Da, vsak čut vesti in odgovornosti je izginil pri tistih, ki jih zadeva glavna odgovornost za navedene žalostne pojave med našim ljudstvom in osobito med sodobno mladino. To so povzročitelji slabih gledaliških in kinopredstav; to so pisatelji, izdajatelji in razširjevalci slabih časnikov in listov in pogubnih knjig. Škof Slomšek je nujno posvaril ljudstvo, posebej mladino pred takimi razširjevalci duhovne mišnice, katere tvorce in širitelje je ožigosal kot pisarje in služabnike hudobnega duha. Takšna izobrazba mora z nujnostjo naravnih zakonov roditi slabe nasledke ter voditi do moralnih razvalin. In čim več takšnih razvalin opazijo ti Mefistofeli našega naroda, tem širje se jim raztegnejo ustnice v ciničen zasmeh, češ, to je pobožna Slovenija, to je naš pobožen narod. Naša dolžnost in naloga pa je, da se zlu, ki se širi med ljudstvom, zoperstavimo s širjenjem naše katoliške prosvete. Sv. oče nas kliče v boj proti brezbožnemu boljševizmu. Naša naloga je boj zoper kulturni boljševizem, ki vedno bolj prodira tudi med naš narod. Naše geslo bodi: Katoliški prosveti glavo in srce, predvsem pa neumorno delo!

Za predsednikom je govoril zastopnik škofa, ki je občenemu zboru poslal brzojavno pismo, stolni dekan dr. Cukala, ki je sporočil pozdrave prevzvišenega g. škofa dr. Tomažiča, ob enem pa tudi zahvalo vsem sodelavnikom naše prosvetne organizacije za vse požrtvovalno delo, ki so ga izvršili za našo katoliško prosveto, ki je sestavni del Katoliške akcije.

V imenu mariborskega mesta je obč. zbor pozdravil podžupan Franžebot in poudaril, da se veseli občnih zborov naše prosvetne centrale, kjer se zberejo naši najboljši možje in fantje, saj dajejo s tem čast Mariбору, ki ga moremo imenovati Slomškovo mesto. (Konec prihodnjic.)

Razno

Dekanijski odbori.

Na zadnjem občnem zboru Prosvetne zveze se je pokazala nujnost pozitivne dekanijjskih odborov. Prosvetni Vestnik je tekom leta na to že opozoril, a brez uspeha. Zato je odbor PZ na svoji prvi seji sklenil, da se morajo prosvetni odbori poživiti in sicer do 15. decembra. Le potem njih bo mogoče ustvariti ožjo zvezo med društvi in med centralo. Vsako leto dvakrat se bo vršil Zvezin svet, ki ga tvorijo poleg glavnega odbora predsedniki in tajniki dekanijjskih odborov. Prosvetna zveza bi rada sklicala tak Zvezin svet še to leto, zato je nujno, da se dekanijjski odbori do označenega termina res obnove. Da bi se to delo izvršilo, smo naprosili sledeče gospode, da skličejo vse društvene predsednike in tajnike prosvetnih društev iz svojih dekanij: za Radovljico dekan J. Fatur in dr. Šmajd, za dekanijo Kranj M. Škrbec in prof. Fortuna, za dekanijo Stara Loka kanonik Mrak in dr. Kocjančič, za dekanijo Kamnik kanonik Rihar in dr. Zvokelj, za dekanijo Ljubljana-okolica V. Zabret in prof. Sever, za Ljubljana-mesto st. dekan dr. Kimovec in Mirko Javornik, za Vrhniko dekan Kete in M. Marolt, za Cerkljico dekan Wester in A. Kovačič, za dekanijo Šmartno pri Litiji dekan Gornik in Lovšin Vinko, za dekanijo Moravče dekan Cegnar, za dekanijo Šmarje dekan Hladnik in Preželj, za dekanijo Ribnico dekan Skubic in dr. Kožuh, za dekanijo Kočevje prof. P. Eržen, za dekanijo Žužemberk dekan Gnidovec in J. Jenko, za dekanijo Trebnje dekan Tomažič, za dekanijo Novo mesto kanonik Kek, za dekanijo Škocijan dekan Anžič in I. Žerjal, za dekanijo Semič dekan Bitnar in nadzornik Valjavec. Vsi imenovani gospodje naj skličejo takoj predsednike in tajnike na občni zbor ter naj spo-

roče uro, kraj in datum občnega zbora Prosvetni zvezi v Ljubljani, da pošlje svojega referenta.

Koledarček Prosvetne zveze za leto 1937. je izšel. Prinaša praktična navodila za poslovanje društev. Med drugimi o avtorskem pravu, o taksnih predpisih, o prireditvah, o ljudskem odru, o ljudski knjižnici, o kinu itd. Vsak društveni delavec mora imeti koledarček.

Božične razglednice v 2 skupinah je založila Prosvetna zveza za letošnje božične praznike. Društveniki naj segajo po krasnih barvastih razglednicah naše založbe.

Koledarčki in razglednice se naročajo v Zvezini pisarni, Miklošičeva cesta 7, Ljubljana.

Sveta noč je naslov mladinski božični igri, katero je spisal gosp. Jože Vovk. Kjerkoli pripravljate božičnice, vam bo ta igra najbolj dobrodošla. Nastopajoče mladine je lahko po mili volji. Igra je ljubka, ljubezniva in socialna, prepletena z lepimi božičnimi pesmicami. Dobi se pri Prosvetni zvezi v Ljubljani in stane 15 Din in s tem dobi društvo tudi avtorsko pravico, da jo proizvaja. Naroča se pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7.

Čevljar in vrag, spevoigra v 2 dejanjih, primerna za silvestrovanje, je izšla v Samozaložbi, glasbo priredil Danilo Cerar. Igra zahteva 4 moške glasove in 2 ženski ter mešan zbor. Vršijo se v ubožni čevljarski delavnici, drugo dejanje pa v bogato opremljeni sobi bogataša Urbana. Društva, ki razpolagajo s pevsкими zbiri in solisti, jo bodo za silvestrovanje z največjim uspehom uporabljala, zlasti ker ne zahteva izvežbanih glasov. Dobi se v Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7, in stane 48 Din, obenem je plačana že s tem avtorska taksa.

Vsebina: XXXVII. redni občni zbor Prosvetne zveze v Ljubljani. — Pomen ljudskih knjižnic za narodno prosveto. — Vzroki današnjega družbenega zla. — Redni letni občni zbor Prosvetne zveze v Mariboru. — Razno.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Zadržno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejce